

Ni naključje, da je pravkar minuli razširjeni plenum republiškega sindikalnega sveta s svojo analizo razvojne stopnje samoupravnih odnosov in zaviralnih momentov v procesu uveljavitve samouprave neposrednih proizvajalcev neposredno sledil delovnemu dogovoru slovenskih sindikatov o problemih gospodarjenja in razreševanju ekonomskih protislovij; tudi sicer je treba ugotoviti, da je bil ta plenum v svoji vsebinski zasnovi pravzaprav samo logično nadaljevanje in dopolnitev razprave s prejšnjega plenarnega zasedanja. Tako so med drugim tudi zapisali sestavljalci obširnega gradiva za zadnji plenum: »... želimo poudariti, da racionalnejše in bolj intenzivno gospodarjenje terja še neprimerno bolj zavzeto vključevanje delovnih ljudi v samoupravljanje, kot pa je to narekovalo ekstenzivno gospodarjenje, potemtakem prav nasprotno od tistega, o čemer bi nas hoteli nekateri prepričati. Tako vključevanje delovnih ljudi mora upoštevati, da je samoupravljanje najprej ekonomski odnos med proizvajalci in šele potem tudi določena oblika, pomeni organizacija, v kateri delovni ljudje sami in z vso odgovornostjo sklepajo o naglah...«

Zaradi skopo odmerjenega prostora pustimo tokrat ob strani konkretne pojavnosti oblike zaviralnih momentov v procesu razvoja samouprave neposrednih proizvajalcev — navsezadnje je bilo že doslej o tem veliko napisanega in tudi v prihodnje se bomo vedno znova vračali k tem problemom — in se za izhodišče v našem razmišljanju zadovoljimo z osrednjo ugotovitvijo. Z ugotovitvijo namreč, da smo v razvoju samoupravnih odnosov napredovali počasneje, kot pa je to morda dovoljevala materialna baza samoupravljanja. To na primer izpričujejo podatki, ki so jih posredovali sestavljalci gradiva. Saj je bila udeležba gospodarskih organizacij v družbenem proizvodni naši repu-

Ni samoupravljanja zaradi samoupravljanja

like še v letu 1960 omejena s 45 %, medtem ko je dosegla že v minulemu letu stopnjo 55,1 %, v industriji pa celo že predlani 59,9 %. In vendar ta porast materialne osnove samoupravljanja še ne pomeni, da se je avtomatično in predvsem vzporedno razvijalo tudi samoupravljanje. Težje ugotoviti je namreč treba dodati novo, namreč, da sedanji samoupravni odnosi »proizvajalca kot samoupravljavca le deloma, največkrat pa sploh ne vključujejo ne v enostavno niti v razširjeno reprodukcijo.«

Tako se tako rekoč samo po sebi vsiljuje vprašanje, kje so pravzaprav osnovni, tisti globlji vzroki, da se samoupravni odnosi niso razvijali skladno s krepitvijo materialne baze samoupravljanja. Vzrokov je bržčas več, čeprav si moramo spet priznati, da se vedno znova vračamo k izhodiščni ugotovitvi: in v našem primeru centralnemu vzroku, namreč da tega samoupravljanja neposrednih proizvajalcev nismo tudi materializirali v samoupravno urejenih odnosih v delitvi nasploh in še posebej v delitvi oziroma nagrajevanju po delu. Tako že vsa leta sem, odkar smo začeli uveljavljati decentralizacijo samoupravljanja in prenos pravic, dolžnosti in pristojnosti v gospodarjenju in upravljanju z ustvarjenim dohodkom na proizvajalce v delovnih enotah, pravzaprav ugotavljamo vedno znova, da zamrzneni delitveni sistemi prepuščajo v gospodarjenje proizvajalcem v delovnih enotah samo del sredstev za osebne dohodke; da ti proizvajalci, od katerih vedno znova terjamo samostojno gospodarjenje in upravljanje, pravzaprav sploh nimajo s čim gospodariti; da ne poznajo niti najosnovnejšega elementa v gospodarjenju in upravljanju z dohodkom, to je stroškov v njihovem proizvodnem in poslovnem procesu, kaj šele, da bi se njihov dohodek oblikoval v neposredni odvisnosti od vseh elementov teh procesov.

In skoraj nobene razlike v nagrajevanju po delu. Tako je na primer ena izmed analiz v skoraj 600 delovnih organizacijah razkrila, da še vedno 93 % vseh pravilnikov pozna kot osnovo za nagrajevanje le količino dela in čas na delovnem mestu, da 43 % teh pravilnikov ne vsebuje nobenih osnov za nagrajevanje kakovosti dela, da 56 % pravilnikov ne povezuje delovnih učinkov z realizacijo proizvodnje, da o razlikah v nagrajevanju umskega in fizičnega dela sploh ne govorimo. A tudi to so ugotovitve, stare nekaj let!

Ne le da tako nismo nikoli dosledno uveljavili načela dohodka, tudi samo delitev smo razvijali in oblikovali mimo samoupravnih odnosov. Delitev pa, zasnovana neodvisno ali premalo dosledno v soodvisnosti s proizvodnimi in poslovnimi odnosi, je le več ali manj formalna delitev. Tako kot tudi samoupravni odnosi, zasnovani na takih formalnih delitvenih odnosih, ne morejo biti več kot samo formalni. In rezultat tega »prizadevanja«? Nič drugega, kot da smo nekdanje mezdne odnose transformirali na višjo stopnjo, toda še vedno ohranili mezdne odnose, da smo mezdno miselnost samo preoblekli v nekoličan bolj moderno obleko, kot bi se temu lahko reklo v prispodobi. Ali z drugimi besedami povedano, da veliko večino delovnih organizacij je značilno, da proizvajalci v delovnih enotah ne morejo gospodariti in ukrepati za boljše proizvodne rezultate, ker tako zasnovana delitev zamegljuje osnovno resnico, da je primarna proizvodnja in da je šele od nje odvisna delitev.

Pogosto lahko v delovnih organizacijah zasledimo mnenje, da je predvsem od gospodarskega instrumentarija in ekonomskega mehanizma odvisno, ali se bo povečala materialna osnova delovnih organizacij, kar bo po njihovem mnenju zagotovilo tudi višjo stopnjo samoupravljanja in hkrati razrešilo tudi vse gospodarske težave. Res je, prav gotovo se bo moral tudi ta instrumentarij spremeniti in priti v sklad z razvojem samoupravnih odnosov. Vendar pa zamenjati vsi ti premiki, dokler ne dosežemo osnovnega premika v delovnih organizacijah samih, dokler ne bomo že v delovnih kolektivih razrešili osnovnih protislovij v razvoju samoupravnih odnosov, saj je hitrejša premagovanje ekonomskih disproporcij lahko uspešne le ob večjem povezovanju interesa proizvajalcev, le z njihovim sodelovanjem v prizadevanjih za bolj intenzivno gospodarjenje. Ali, kot resumirajo sestavljalci gradiva za plenum: »... Dejstvo je namreč, da bodo zaostreni ekonomski disporporci slej ko prej terjali centralizirane administrativne ukrepe in zato lahko rečemo, da nestabilnost v ekonomiki pomeni negacijo posameznih samoupravnih pravic in predstavlja oviro za razvoj samoupravljanja.«

Ob 20. obletnici
osvoboditve
čestitajo:
republiški svet
sindikatov,
republiški odbori
in Delavska
enotnost

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 6. maja 1965

Št. 18, leto XXII



LJUBLJANA POZDRAVLJA OSVOBODITELJE

FOTO: SLOVENIJA — ARHIV

STROKOVNI KADRI, PROIZVODNJA IN SAMOUPRAVLJANJE NA TOLMINSKEM

Skupno delo, enake dolžnosti in pravice

Osnovna tema nedavnega posvetovanja »vodilnih in strokovnih kadrov« v gospodarstvu na Tolminskem je bila:

— Od tega, kolikšne proizvodne uspehe dosegamo in kolikšna je delovna storilnost v gospodarstvu pa tudi od tega, kako se pri tem prizadevanju uveljavljajo samoupravni organi — od zborov proizvajalcev v delovnih enotah do centralnih delavskih svetov — so odvisne razmere, položaj in vloga »strokovnih in vodilnih kadrov« v gospodarskih organizacijah.

Na posvetovanje so prišli tovariši iz uprav, inženirji in tehniki, predsedniki delavskih svetov in izvršnih odborov sindikalnih podružnic pa tudi drugi, pravzaprav večina tistih, ki se v podjetjih uveljavljajo kot vodstveni kadri.

NEIZKORIŠČENE PROIZVODNE ZMOGLJIVOSTI

V referatu in v rapravi je bilo povedanih precej izčrpnih podatkov in misli o gibanju gospodarstva na Tolminskem.

(O vlogi teh kadrov, o njih sedanji in bodoči dejavnosti pač ni moč razpravljati, ne da bi najprej pregledali, v kakšnih razmerah delujejo in kolikšna je njihova zavzetost, da bi pri tem dali, kar največ dati morejo.)

Nekaj podatkov:

Plan ekonomsko družbenega razvoja občine Tolmin ugotavlja, da so proizvodne zmogljivosti v gospodarstvu izkoriščene komaj s 40 do 50 odstotkov. To ugotovitev potrjuje tudi anketa o številu delavcev, ki delajo v izmenah. Med zaposlenimi v vsem gospodarstvu dela v prvi izmeni 77 %, v drugi 18 %, v tretji pa 5 %, med zaposlenimi v industriji pa dela v prvi izmeni 70 %, v drugi 23 % in v tretji 7 % proizvajalcev.

DALEČ POD REPUBLIŠKIM POVPREČJEM

Iz referata:

Gospodarstvo tolminske komunne je sicer doseglo lepe rezultate (družbeni proizvod je bil presežen za 24,3 %, narodni dohodek za 23,8 %. Narodni dohodek na prebivalca je v letu 1964 porasel za 24,3 %, v republiškem povprečju le za 13,3 %). Ti podatki kažejo, kako hitra je rast gospodarstva v tej občini,

toda skupni obseg rasti proizvodnje pa je vendarle nizek, saj so lani dosegli povprečno komaj 618.400 dinarjev družbenega bruto dohodka na posameznega prebivalca.

»Tak obseg proizvodnje in v skladu s tem celotno materialno stanje komunne, ne more zadostiti potrebam občine. Če bomo hoteli hitreje in skladneje razvijati ves družbeni razvoj v komunni, potem bomo morali bolj razvijati gospodarsko moč komunne. Planska predvidevanja so sicer procentualno ugodna, medtem ko nam sredstva, s katerimi bodo razpolagale delovne organizacije in komunna, ne bodo zadostila vsem najnujnejšim zahtevam oziroma potrebam.«

STROKOVNJAKI, SAMOUPRAVLJANJE IN NAGRAJEVANJE

Hkrati so govorili o vlogi strokovnih kadrov, o njihovem odnosu do proizvodnje in proizvodnosti, o njihovem dopolnilnem študiju, ki naj bi bil povezan s prakso, o njih dolžno-

(Nadaljevanje na 4. strani)

ZGODBA O KORENINAH

Delali so v skritih soteskah in v zanikrnih žagah in mlinih, v bunkerjih, kletih in na položajih, v barakah, delavnicah, potem pa celo v nekaterih manjših tovarnah in v rudnikih na osvobojenem ozemlju.

Za isto stvar.

Orožarji, livarji in električarji, kovači, mizarji in krojači, mehaničarji, ključavničarji in šivilje, rudarji, čevljarji in usnjarji...

In v vsak svoj izdelek so vdrali samega sebe.

Takrat, ko je divjal naš boj in ko je tudi delo postalo naše delo in so ljudje prvič rekli — naše delavnice.

Partizanske delavnice.

Ko je leta 1944 tovariš Franc Leskošek-Luka obiskal puškarško delavnico v Novi gori, nedaleč od Starih žag na Dolenjskem, je dejal:

»To, kar delate zdaj, je zametek naše bodoče socialistične industrije.«

Kako so začeli

Nad Rašico zaprisegajo prvi partizani: »Jaz, partizan osvobodilne ljudske armade slovenskega naroda...«

Ljudje odkopavajo skrito orožje.

Pušk je malo in stare so, rja jih je razjedla, ko so ležale v zemlji; nekatere so polomljene. Mitraljezov in pištol je še manj. Municije manjka.

Osvobodilno gibanje organizira tedaj prve partizanske delavnice.

Dušan Bravničar-Veljko, takratni sekretar rajonskega komiteja KP Center v Ljubljani, se spominja:

»Bilo je nekako ob koncu poletja 1941, ko me je obiskal Aleš Bebler, pomočnik komandanta Glavnega štaba partizanskih odredov Slovenije in mi dejal nekako takole:

»Veš, Veljko, v Spaniji smo imeli nekakšne navadne steklenice; vrgel si jo na tank, pa je eksplodirala. Ne vem, s kakšnim eksplozivom so jih polnili, vem le, da je strašno počilo in da je bilo učinkovito. Pa pogruntajte še vi nekaj podobnega.«

Veljko, ki je bil kemik, in inženirji Stucin, Fedron, Skrlak in Primožič spremenijo pasarsko delavnico Pavle Mencej v Medvedovi ulici v Ljubljani v pravcato majhno tovarno eksploziva. Tovariš Obrar, sekretar partijske organizacije kovinarjev, organizira v mestu več delavnic za izdelavo kovinskih delov bomb in peklenjskih strojev ter hladnega orožja. Delajo doma, v delavnicah, v laboratorijih. Skrivajo svoje izdelke, jih prenašajo od javke do javke.

Boj pa je vedno bolj vroč. Orožje se kvari. Odpove, ko ga partizan najbolj potrebuje. Obleke se trgajo in čevlji razpadajo.

Delavci odhajajo v hribe in nosijo s seboj svoje orodje.

Jože Udovič pripoveduje:

»Ko sem marca 1942 odšel v partizane, sem vzel s seboj nekaj najpotrebnejšega orožja. Na Frati pri Mirni peči sem našel znanca Jožeta Slaka-Silva. Kako se je razveselil, ko sem mu pokazal svoje orodje. Pokvarjenega orožja je bilo veliko in takoj sem se lotil dela. Razgrnil sem šotorsko krilo in... to je bila naša prva delavnica. Potlej je patrulja prinesla v taborišče pri Cirkniku nad Mirno dva puškomitraljeza. Enega je uničila eksplozija, drugi pa je bil sežgan. Popraviti jih nisem mogel, pa sem se domislil: iz dveh naredim enega. Iz starih kosov sem izdelal manjkajoče dele, prekalil nekaj peres, poravnal cev in mitraljez je bil gotov. Naslednjega dne smo šli v akcijo. Počakali smo italijansko kolono. Napad je uspel. Mitraljez je prav dobro streljal. Zaplenili smo štiri puške in nekaj municije.«

Medtem partizani prisilijo okupatorske enote, da se umaknejo v večje kraje. Na osvobojenem ozemlju pa rastejo delavnice kot gobe po dežju.

Prve delavnice

Na Podstenicah ustanovijo najprej orožarsko delavnico. Srečko Preželj pripelje iz Novega mesta, mimo italijanskih patrulj in zased, stružnico na nožni pogon. Ker je ta delavnica kmalu premajhna, jo preselijo v gozd pod Rogom, kjer postavijo še nekaj barak za čevljarje, krojače, mizarje in šivilje.

Pa je delo izredno težko. Ni pravega orožja, manjka materiala.

Sediš pri leščerbi, buljiš v šarca, z otrplimi prsti otipavaš mrzlo jeklo, mitraljez pa te gleda kot boga. »Bo šlo, kajne, da bo šlo?« Kaj naj mu rečeš. Da še nikoli nisi videl sprožilnih naprav, da nimaš pripravnega materiala?... In ko te tako gleda, in vidiš v njegovih očeh eno samo željo — da bi šarec spet streljal — molčiš, v sebi pa ponavljaš: bo šlo, bo, mora iti! In potlej napraviš sprožilne naprave.

V teh dneh nihče ne potrebuje ukazov. Dela in razmišlja, kako bi storil še več, še nekaj boljšega in bolj koristnega.

Partizani zbirajo material in ga pošiljajo v delavnice. Iz mest tihotapijo orodje in stroje.

V gozdu pod Rogom izoblasto prve ročne granate. Niso lepe, so pa uporabne.

Postavijo si električno centralo, majhno, z motorjem na sesalni plin, pa vendar centralo, ki jim žene stroje.

Tiste dni delajo ljubljanski mizarji — po načrtih inž. Stanka Bloudka — dele prvega partizanskega letala, jih prepeljejo na osvobojeno ozemlje, pa jih Italijani med ofenzivo uničijo. Tudi Podstenice zažgo in hkrati delavnice v gozdu pod Rogom.

Vse je treba začeti znova. In začnejo.

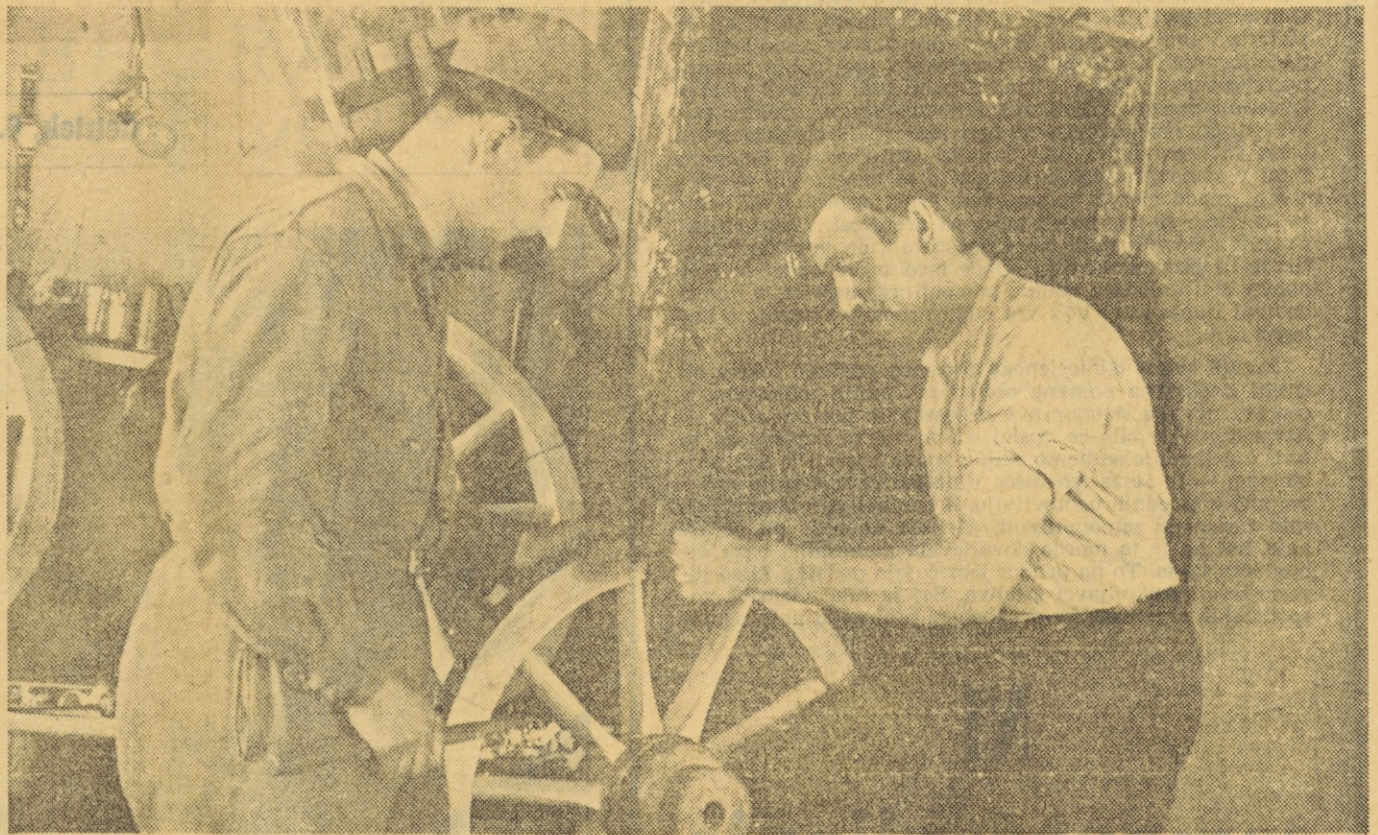
Stare žage

Po kapitulaciji Italije preselijo centralne delavnice v Stare žage. Tu, ob potoku, ki žubori mimo zapuščenih žag, se razvije središče partizanske obrti. Orožarska delavnica, mehanična, usnjarška, krojaška in čevljarška, elektromehanična, telefonska, radijska in druge. Preživijo nemško ofenzivo, se vrnejo, popravijo škodo, postavijo novo električno centralo in začno znova.

Tovariš Lojze Mirtič, ki še zdaj kljub svojim sedemdesetim letom dela za isto stvar kot nekoč — pred dvajsetimi in več leti je bil upravnik puškarških delavnic v Starih žagah na Dolenjskem — pripoveduje:

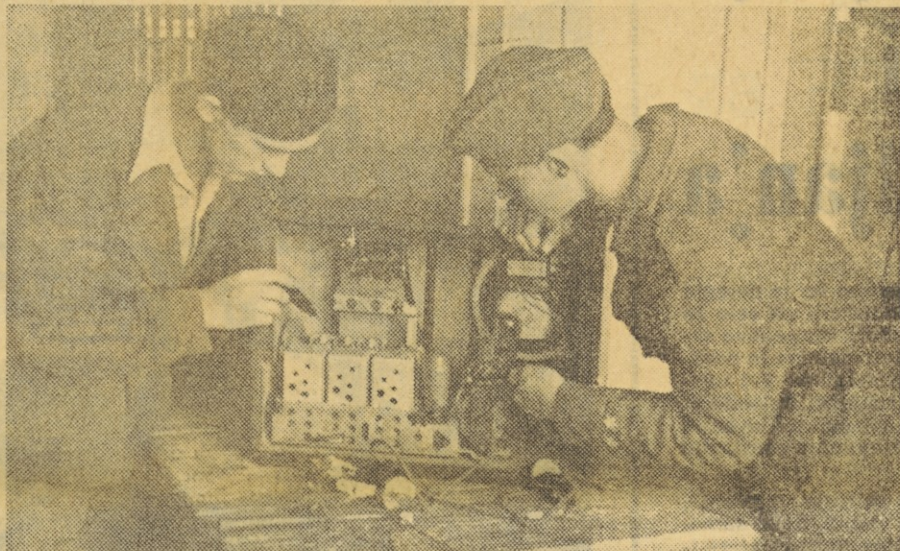
»Ob kapitulaciji Italije je naša vojska zaplenila precejšnje količine vojne opreme in orožja, ki ga je bilo treba popraviti, konzervirati in spraviti na skrita mesta, da ne bi ponovno prišlo v roke sovražniku. Tako mesto je bilo za naše novomeško okrožje najprimernejše v Starih žagah, kamor so se naselile še pred nemško ofenzivo partizanske delavnice, kot na primer: avtomehanična delavnica Murn Lojze, usnjarina Sovjet, delavnica za popravilo in polnjenje akumulatorjev relejnih postaj Gaber, delavnica za popravilo relejnih postaj in elektrovezve Peter, puškarška delavnica Gustelj, sanitetni ekonomat VPB More itd.

Puškarška delavnica, ki je prvotno sodila pod Glavni štab NOV in POS, je bila osnovana že leta 1942 pri Pogačnikovi parni žagi na Podstenicah, odkoder se je preselila v zapuščen kočevsko bajto v gozdu blizu vasi Drganja sela. Od tamkaj se je po italijanski kapitulaciji v svo strojno opremo preselila v skoraj novo, vendar zapuščeno žago odseljenega Kočevarja, ki je stala za mostom pri ocepju ceste v Novo goro. Ob nepričakovanom motoriziranem ofenzivnem vdoru Nemcev proti Starem žagam, ni mogla orožarska posadka, ki je tedaj štela komaj šest ljudi, tako naglo, kot je bilo potrebno, pospraviti in skriti



Kolarska delavnica, leta 1944 v Beli krajini

(Iz arhiva NOB, Ljubljana)



»Takole smo popravljali radijske aparate«

(Iz arhiva NOB, Ljubljana)

Lojze Mirtič se spominja: »Izdelali smo dva partizanska topa, pet pa smo jih sele izstružili — iz osi razbitih železniških vagonov. Podnožje sta izdelala kovača iz pločevine razbita parnega kotla.«

Vsi delajo za svoje delavnice

Osvobodilno gibanje je zelo skrbelo za razvoj svojih delavnic.

»Za oskrbovanje puškarških delavnic z materialom,« pripoveduje tovariš Mirtič, »smo skrbeli vsi. Neposredno je bil za to delo zadolžen intendant Brajnik, ki je hodil po vsem osvobojenem ozemlju ter zbiral žico, pločevino in vse vrste jekla za orodje. Pa tudi instalacijski material, stikala, okove, žarnice, razno orodje, kot so pile, svedri in rezalniki, žage, tudi kemikalije, kisline, koser in druge legure.«

V Beli krajini se orožarska delavnica na Maderlenu razrase v delavnice na Talčjem vrhu, v Semiču in v Crnomlju. V Kanižarici hodijo partizani v rov, ki ga je, po njih sabotaži, zalila voda. V Črnomeljski livarni dela 80 partizanov. Vlivajo sivo litino za kotle in lonce in za delavnice in ko te zmanjka, vlivajo iz aluminija porcije, žlice, krožnike, skodelice, nadomestne dele za avtomobile, motorje in kolesa, sprožilne naprave. Preskrbovalna skupina nabira aluminij po Beli krajini, hodi na Dolenjsko in na Hrvaško, se bje z belogardisti, z Nemci in ustaši za vsako streljeno zavezniško letalo, nosi letalske dele ure in ure daleč, da bi delavcem v delavnicah priskrbel material.

Ivan Lakner, organizator proizvodnje v partizanski livarni, pove:

»Partizanski livarji iz Crnomlja smo vili prvi grb nove Jugoslavije, ki ga je naše letalo odneslo čez neosvobodeno ozemlje v takrat že svobodni Beograd.«

Ko bo svododa

Delali so v skritih soteskah, v zanikrnih starih žagah in mlinih, v bunkerjih, kletih in na položaju, v barakah, delavnicah, tovarnah in tudi rudnikih na osvobojenem ozemlju.

Delali so za isto stvar in v sleherni izdelek so vdrali sebe.

In so sanjali:

»Ko bo svododa...«

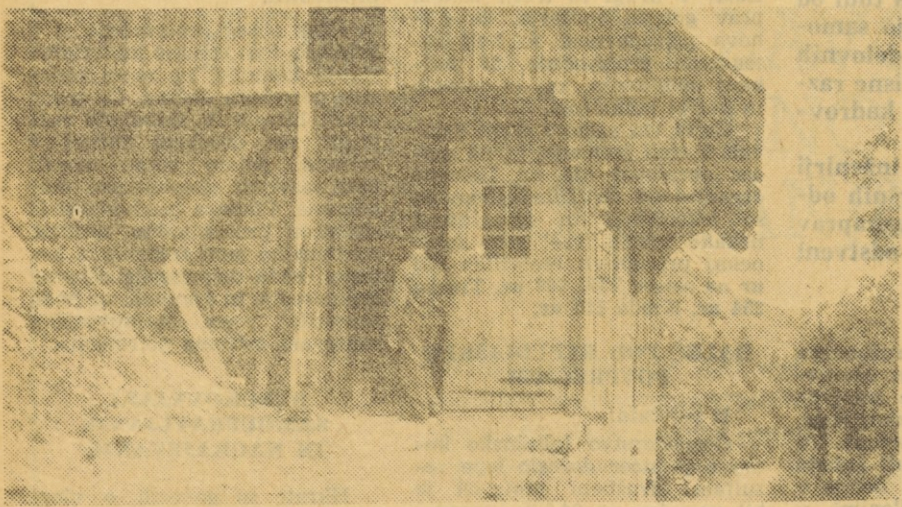
Mnogi so padli. Nekateri so kasneje umrli. Kar jih je živih, delajo danes v prenovljenih ali novih tovarnah. Zgradili so Iskro in organizirali proizvodnjo v njej. Obnovili so rudnik v Kanižarici in ga razširili. Iz partizanske livarne v Crnomlju je nastala tovarna »Belt«. Partizanski mizarji, ki so delali v Cerknem, so zgradili »Elan«. Zirovski čevljarji so po vrnitvi iz partizanskih delavnic ustanovili »Alpino«. Iz radijskih in električnih delavnic v Cerknem je nastala »Eta«. Partizanski usnjarji so organizirali proizvodnjo v novih in prenovljenih delavnicah.

Lojze Mirtič, upravnik partizanske puškarške delavnice v Starih žagah na Dolenjskem, ob koncu pravi:

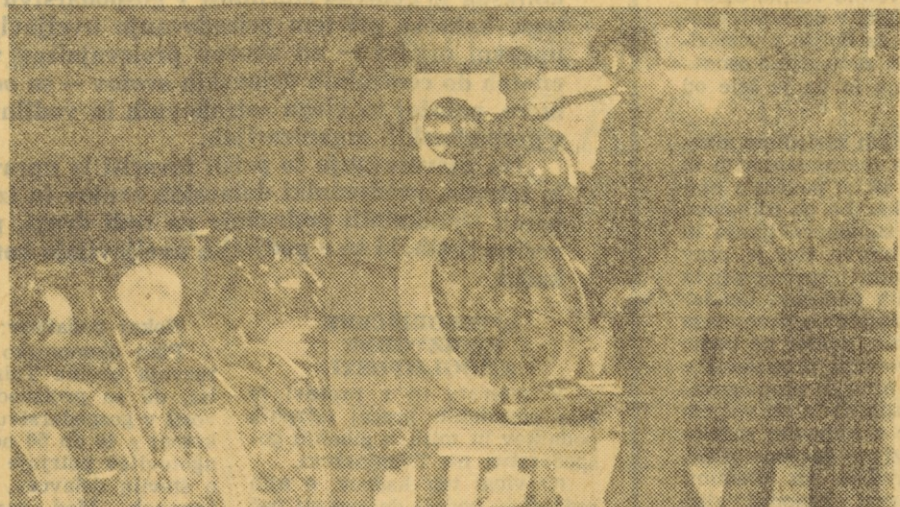
»Ne vem, kje so vsi naši tovariši. Škoda, da se doslej še nisimo nikoli srečali. Vem samo za nekaj ljudi, s katerimi sem se srečal po osvoboditvi in ki so mi pripovedovali, kako žive v različnih gospodarskih organizacijah.«

Vse tisto, kar pa je vzkliko v ljudeh, ki so tedaj delali v partizanskih delavnicah, vse tisto, kar je bilo izraženo v besedah: naše delavnice, se je razraslo v mogočno ustvarjalno silo proizvajalca, ki z delavskim upravljanjem samozavestno utira pot novemu življenju.

JANEZ VOLJC



Takšna je bila popravilnica tankov in avtomobilov v Starih žagah na Dolenjskem (Iz arhiva NOB, Ljubljana)



Avtomehanična delavnica v Starih žagah leta 1944. — (Iz arhiva NOB, Ljubljana)

PO DVAJSETIH LETIH

»Poišči borce, aktiviste,« mi je naročil urednik. »Ne obujajte samo spominov. Napiši, kaj delajo sedaj, s čim se ukvarjajo. Problematiko z različnih področij ...«

Tih sklep: zakaj ne bi po dvajsetih letih zopet poskusila s srečo? Med vojno nas je tolikokrat reševalo srečno naključje! Če mi spodleti, še vedno lahko obiščem tiste, s katerimi se pogosto srečujemo ... Prvo ime, ki sem si ga zapisala:

Partizan Anjo iz Trzina

Tih, izkušeni partizan, ki je spomladi leta 1945 preselil iz Slovenije pred nemškimi ofenzivami tiskarno Ljudske pravice v že osvobojeni Zadar. Tednik Ljudsko pravico so preko Like pošiljali v Slovenijo do osvoboditve.

Od dveh ali treh bežnih srečanj po vojni, mi je razen tovariškega stiska roke, ostala v spominu le Anjeva želja, da bi šel študirat. Mu je uspelo? Kakorkoli, vredno je poiskati tovariša. Vendar, kakšno je njegovo pravo ime? Več kot dvajset let je bil zame le Anjo.

Po »partizanskih poteh«, sem v dveh dneh prišla, ne da bi se mu prej napovedala. do Cirila Lukmana, strojnega inženirja, konstruktorja našega najboljšega vrtnega stroja za geološka raziskovanja »Janez-600«.

V Konstrukcijskem biroju Geološkega zavoda SRS in Nafto-Lendava, ki ga vodi, sva na spomine navezala sedanjost.

Deset otrok je bilo pri krojaču Lukmanu v Trzinu. Še preden je Ciril odšel kratkim hlačam, je umrl oče in breme za osem še nepreskrbljenih otrok je padlo na mater. Ciril se je izučil strojno mehanične obrti, potem pa se je s »kamničanom« vozil v Ljubljano v strojno delovodsko šolo. Stroji, njegove otroške sanje! Izpolnitev želja je zavrta vojna. Ciril je bil nanjo pripravljen, saj je bil že od decembra 1940 član trzinske partijske celice.

»Tvoja prva akcija?«
»Julija 1941, znana kamniška akcija, ki jo je vodil Tomo Brejc.«

Takoj po tej akciji je Ciril odšel v Rašiško četo. V pozni jeseni leta 1941 pa je s sodelavci začel organizirati prve partizanske tehnike. In do osvoboditve je bilo njegovo ime — Anjo — povezano s tehnikami.

»Je katera med njimi, ki se ti je posebno priljubila?«

»Je, Slovenija na Primorskem. V strmini na trikutu Vojsko—Kanomlje—Vogarice stoji še danes taka, kot je bila takrat. Menda je bilo avgusta leta 1941, ko so v njej začeli tiskati Partizanski dnevnik. Vsak dan je izhajal v pet tisoč izvodih prav do osvoboditve. Vsak drugi dan pa so — tudi do osvoboditve — natisnili še pet tisoč izvodov »Il nastro avrenire«, ki so ga kurirji nosili prav v Trst.«

Po osvoboditvi je Anjo naredil Srednjo tehnično šolo in se vpisal na fakulteto. Studij je za dve leti prekinila bolezen, enajst let je že minilo, odkar je diplomiral za strojnega inženirja.

»Družina, študij, si imel štipendijo?«
»Samo zadnji dve leti in pol. Sicer pa sem bil v službi na Tehnični srednji šoli in potem na Geološkem zavodu.«

Odtod torej njegova »usmerjenost« v vrtnalno stroje. Veja strojništva, ki je bila v glavnem odvisna od uvoza: stroji za geološka vrtnanja, za iskanje nafte in za vrtnanje vodnjakov. Anjo je začel orati ledino na tem področju.

»Je J-600 tvoj prvi uspeh? In zakaj si mu dal ime Janez?«

»Prvi. Dobil je pač kranjsko ime.«
»Dosljej je inž. Lukman skonstruiral dva rotacijska stroja: J-600 v treh izboljšavah A, B in C za geološka vrtnanja in J-500 V za vrtnanje vodnjakov. Njegovo delo je perkusijski stroj — udarnik — za vrtnanje lukenj, k strojem sodijo še izplačne črpalke in pribor, ki ga potrebujejo pri vrtnanju.«

Ena poglobitvenih prednosti teh vrtnalnih naprav je, da so izdelane iz domačega materiala. Na uvoz niso več navezani. Nasprotno, serijska proizvodnja, ki je lani stekla v strojnih obratih v Lendavi, je podjetje Nafto uvrstila med pomembne proizvajalce vrtnalnih opreme in naše ime ponesla v tujino.

»Kako se ob tem počutiš, Anjo?«
Z iskreno preprostostjo, ki mu je prirojena, se je v zadregi nasmehnil: »Vesel sem, če se dobro vrti.«

Poznam ga in verjamem mu. Ne dela za slavo ne za denar. Delo mu je veselje in kot je v partizanih iskal nove in nove kraje za tehnike, tako tudi sedaj venomer nekaj išče.

»Preveč sem ti že povedal. Veš, prvi novinar si, ki sem se mu dal ujeti. Dosljej sem se še vedno uspel umakniti.«

Ves čas razgovora mu je bilo nerodno, na koncu pa je postalo zares nerodno meni. Kako redko se potrudimo, da bi iskali in predstavili našim ljudem prav te skromne in tihe delavce, ki znajo iz dinarja narediti milijone!

Tovarištvo nam je dajalo moč

»Se poješ?« vprašanje, ki naj bi priložilo spomine na udarne in nežne pesmi partizanskega invalidskega zbora, v

cev. Skoraj tisoč več kot prej, čeprav to še niso vsi, ki so pomoči potrebni. Kriteriji so strogi in precej je borcev, ki izpolnjujejo le enega od teh pogojev, pa po sedanjih določilih dodatka ne morejo dobiti.

Tudi za priznavalnine, ki jih dobivajo upokojeni borci, borci-kmetje in tisti borci, ki nimajo rednih dohodkov, so občinske skupščine namenile več sredstev kot doslej.

»Mlade župane smo gledali z neupanjem, češ, saj za borce ne bodo imeli posluha. Pa ni tako. Tolikšnega prizadevanja, da bi stvari kar najbolje uredili, se nismo nadejali,« je priznal Just. Iskricje veselja, ki so mu za hip zablesale v očeh, so potrdile zaupanje v »mladi rod«.

»Kaj pa stanovanja?«

»Vidiš, žalostno je, da najmanj skrbijo za stanovanja borcev delovne organizacije. V občinah se trudijo, pa marsikje nimajo dovolj sredstev. Računamo, da je borcev, ki niso zaposleni in nimajo stanovanj še kakih 826. V 54 občinah bodo letos dali za stanovanja borcev 3539 milijonov dinarjev, iz republiškega sklada pa je kot participacija temu, namenjenih 500 milijonov dinarjev. Tako bi letos in v naslednjem letu prišli vsi nezaposleni borci do stanovanj.«

V podjetjih pa je drugače. Stanovanske rešitve za borce odlagajo in računajo na to, da bodo šli v pokoj. Potlej pa bo že občina poskrbela zanje. Čeprav točnih podatkov o tem, koliko je še zaposlenih borcev brez primernih stanovanj, ni, se suče številka predvidevanj okoli dva tisoč. In to so pretežno borci, ki bodo v prihodnjih nekaj letih že odšli v pokoj.

Skojcem iz okupirane Ljubljane »javka« tudi sedaj ni zatajila

Snidenje po dvajsetih in več letih. Dobili smo se kot nekoč — »po vezi«. Skoraj četrt stoletja, na marsikaj je spomin zbledel. Delček za delček smo ga tkali v odmaknjeno pot, ki smo jo skupaj hodili. Mladim, neugnanim in marsikdaj neprevidnim je bila dobrotnica — sreča. Ne vedno in ne vselej. Brane, Črt, Majda, Miklavž, Ida in še in še, so romali skozi nemške zapore, taborišča in se ob osvoboditvi sešli v Ljubljani, ki so jo obdano z žico prej v tolikih akcijah prekrizarili s skojevci, ki jim je uspelo oditi v partizane.

Vsak je potlej poromal na svojo življenjsko pot. Družilo nas je tisto, za kar smo se borili.

»Se spominjaš akcije, ko smo 1942. leta iz Trgovske akademije odnesli ciklostil,« je navezal pogovor Brane-Srečo Lipovšek.



Just Miklavc-Junost

Sredi popoldneva so ljubljanski skojevci odpeljali ciklostil na vozičku skozi vse mesto v skrivališče na Opekarski cesti. Časa je vedno zmanjkovalo. Zamenjarjali smo šolo, nismo hodili ne v gledališče ne v kino. Sestanki, načrti, akcije. Za potresne akcije pa je bilo treba napisati listkov, da si dobil žulje na prstu. Zakaj si ne bi olajšali delo s ciklostilom?



Ing. Ciril Lukman-Anjo, konstruktor vrtnalnih strojev

Pa smo ga kmalu morali dati »starejšim«. Teško smo se ločili od njega, čeprav smo vedeli, da bo v njihovih rokah več koristil.

»Manj kot mesec je minilo, ko smo organizirali novo akcijo in ukradli drugoga na Dvorazredni trgovski šoli...« je povzel Zdenko-Peter Petrovčič.

Spominov je veliko, preveč. Napisali jih bomo nekoč, smo sklenili.

In bera dvajsetih let po osvoboditvi? Sedanjost?

»V kakšni meri bodo številni novi predpisi vplivali na investicijsko potrošnjo v letošnjem letu?« je vprašanje iz aktualne problematike, diplomirane-mu ekonomistu Sreču Lipovšku, pomočniku direktorja Republiškega zavoda za planiranje, Brane, skojevca v najtežjih dneh okupacije Ljubljane, ki je osvoboditev pričakal v Dachau, se je v trenutku zvil v meglo.

»Teško je to reči, ker za številne nove predpise dokončno besedilo še ni znano.«

»Kaj si želiš ob svojem delu?«

»Da bi začeli delati dolgoročne načrte pravočasno in da bi pri programiranju bolj neposredno sodelovale delovne organizacije oziroma proizvajalci — delno preko poslovnih združenj ali pa z neposrednimi stiki. In pa seveda, da ne bi zajemali s »preveliko žlico« in skušali pojesti sredstva, še preden jih ustvarimo. Pa še to, da bi se delo in organizacija služb, ki posredujejo podatke, pomembne za naš zavod, izboljšala, da bi bili podatki bolj ažurni. Če bo tako, potem si bomo lahko hitreje in bolj učinkovito nalili čistega vina.«

»Programirajte tako, da bodo tudi železnice šle v korak s časom,« je Braneovim željam pritaknil svojo Zdenko — Peter Petrovčič, direktor administracije Skupnosti železniških podjetij Ljubljana. Pogumen črnooki skojevca iz okupirane Ljubljane, se sedaj kot pravnik ukvarja z zapletenimi problemi ekonomskega poslovanja železnic in nagrajevanja po vloženem delu. Prizadevanj veliko, prave rešitve pa se vedno več ali manj izmaličijo v kompromise.

»Ti pa so vedno neefektivni. Kompromisi, saj veš...« se mi je nasmehnil.

Podjetja v Skupnosti železniških podjetij Ljubljana so s 3707 milijoni dinarjev primanjkljaja zaključila poslovno leto 1964. Ta primanjkljaj ni nastal zaradi slabega dela kolektivov, saj je produktivnost dela v letu 1964 narasla za 9%. Posledica je neurejenega gospodarskega položaja ŽTP. Izhaja iz nespremenjenih cen prevoznih tarif, ki že od leta 1961 niso bile usklajene z gibanjem našega gospodarstva.

Znane stvari. Spričo takšnega gospodarskega stanja ŽTP so podjetja ostala brez denarnih obratnih sredstev, brez sleherne rezerve, brez sredstev za skupno porabo. Za osebne dohodke se trošijo sredstva amortizacije. Dolgovi dobaviteljem naraščajo. Na dan 31. III. 1965 so ŽTP podjetja dolgovala dobaviteljem oziroma izvajalcem 4400 milijonov dinarjev.

Podjetja so nelikvidna, tožbe za neplačane račune se množijo, kar zopet povečuje primanjkljaj. Za delno saniranje primanjkljaja za leto 1964 je zvezna skupščina dodelila omrežju JZ 15 milijard dinarjev. Vendar se zaradi tega stanje ni izboljšalo. Skupnost železniških podjetij Ljubljana te pomoči sploh ni občutila, saj je bila nezadostna, ker so jo razdelili po pravilniku o razdelitvi transportnih dohodkov po jugoslovanskih povprečjih, ne da bi upoštevali realne razmere posameznih območij. Tudi dotacija 15,5 milijarde dinarjev, ki jo je omrežju JZ dodelila za leto 1965 zvezna skupščina, stanje ne bo mogla normalizirati, ker je veliko premajhna. Tako v maju ŽTP ne bo moglo izplačati v celoti zaslužnih osebnih dohodkov brez bolj občutne družbene pomoči.

»Kaj pa novi zakon o organizaciji JZ?«

»Pomeni sicer določen napredek pri ekonomizaciji železnic, vendar pa po mojem mnenju ne rešuje nekaterih bistvenih vprašanj, ki bi železnicam pomagala iz zagate. Medtem ko smo si prizadevali, da bi novi zakon določil tarife po posameznih relacijah, ki bi najbolj uspešno rešile vsa ekonomska vprašanja železnic, pa zakon prinaša dva sistema tarif, in sicer povprečne tarife ŽTP in tarife po relacijah. To je kompromis dveh sistemov tarif, ki bo zopet zabilal jasno ekonomizacijo na železnici.«

Ob dvajseti obletnici smo na spomine navezali sedanjost. Povsod jih srečuješ borce — aktiviste, ... tovariše. Različnih poklicev so, na različnih področjih delajo, vse pa družijo borba, tovarištvo. Tovarištvo, ki ne sme v pozabo!

NENA LUZAR

DOGOVOR JE IZZVENEL V PRAZNO

Občinski sindikalni svet Krško je pred nedavnim že drugi sklical razširjeni plenum o vprašanju zdravstvenega varstva, nesreč pri delu ter zaposlovanja invalidov. Prvi sestanek, ko so pred nekaj meseci razpravljali o popolnoma enakih problemih — je izzvenel v prazno. Medtem se namreč na področju zdravstvenega varstva v Krškem ni nič izboljšalo, celo poslabšalo se je, bolezenski izostanki in stroški so porasli daleč nad republiško povprečje.

Dogovor med delovnimi organizacijami in zdravstveno službo je ostal pri besedah. Že pred meseci so si priznali, da med njimi ni pravega sodelovanja, ugotovili so vzroke, zakaj se razhajajo, in se dogovorili, da si bodo v bodoče skupno prizadevali izboljšati zdravstveno varstvo. Enim in drugim je bilo jasno, da je potrebno bolj poskrbeti za zavarovance, hkrati pa za te namene bolj gospodarno izkoriščati sredstva. Sprejeli so sklepe, obvezne za vse, ki pa jih, tako vsaj kaže, nihče ni resno upošteval. Kajti na nedavnem plenumu so premelevali in ugotavljali tisto, kar so že pred nedavnim premeleli in ugotovili.

Tako je direktor Zdravstvenega doma dr. Jože Pirč dejal, da ne more od zadnjega sestanka povedati ničesar novega. Na prejšnjem sestanku je prebral mnenje zdravstvene službe, kaj je v zdravstvenem varstvu narobe, da je bolniški stalež visok, hkrati pa predlagal, kaj bi morali storiti delovni kolektivi in zdravstvena služba, da bi se zdravstveno varstvo bistveno izboljšalo. Takrat so bili s predlogi vsi zadovoljni in so jih tudi osvojili.

Predstavniki delovnih kolektivov, ki jih pa visok bolezenski stalež zaposlenih najbolj prizadene, so pa ponovno ugotavljali, da ni prave povezave med njimi in zdravstveno službo, da zato delavci pogosto izrabljajo zdravstveno varstvo in izsiljujejo bolezenski stalež, da si manjše delovne organizacije ne morejo privoščiti socialno kadrovskih služb, ki bi urejale tudi te zadeve, da za nagrajevanjem zdravstvenih delavcev ni vse v redu in da so zakonski predpisi

preohlapni, da bi si mogli vedno z njimi pomagati.

Pri vseh teh očitkih pa so delovne organizacije pozabile, da so zelo malo storile, vsaka zase in vse skupaj, za izboljšanje zdravstvenega varstva. Le malokje so na sejah samoupravnih organov obširneje govorili o tej problematiki, čeprav jih milijonski stroški za te namene hudo bremenijo. Za socialno in varstveno službo ne skrbijo v zadostni meri. V vseh delovnih organizacijah krške občine je le sedem varnostnih tehnikov in tam, kjer so, je za varstvo mnogo bolj preskrbljeno. Vendar so uspehi vidni samo tam, kjer tehnično vodstvo sodeluje

z varnostno službo. Pogosto je pa tako, da se za novi stroj zanimajo vsi, od direktorja navzdol, strokovnjaki ga preizkušajo in proučujejo njegovo delovanje, medtem ko se za novo zaposlenega delavca nihče ne zmeni, nihče ga ne pouči in uvede v delo. Prav to pa je osnovni vzrok, da se večina delavcev poškoduje prav v prvih mesecih zaposlitve.

Razen tovarne celuloze nima nobena delovna organizacija obratne ambulante, niti nimajo pri splošni ambulanti zagotovljenih rednih ordinacijskih ur za svoje zavarovance. Ne kaže sicer zanikati, da mnogi delavci ne izrabljajo zdravstvenih uslug, da je največ bolezenskih izostankov do tri dni in da šele mnogo za tem v delovni organizaciji ugotovijo, da je bil vzrok »bolezni« alkohol. Mnogokrat gre za druga lažja obolenja, ko bi delavec še vedno lahko opravljal lažje opravilo, vendar zdravniki ne poznajo delovnih

organizacij in značaja dela, da bi ga lahko napotili na lažje delo.

V zvezi s tem smo na plenumu slišali več pripomb. V mnogih delovnih organizacijah že sploh dvomijo v vsakega bolnika, če se morda pri vsem neurejenem zdravstvenem varstvu ni neupravičeno dokopal do staleža. V eni izmed delovnih organizacij, kjer zmanjšujejo obseg proizvodnje, je med osnovnimi kriteriji za odpust delavca tudi število bolezenskih izostankov.

Izgovori, da so zakonski predpisi preohlapni, pač niso opravičljivi. Vsaka delovna organizacija bi si v okviru splošnih zakonskih predpisov morala napisati svoje notranje norme, takšne, ki bodo zagotavljale zavarovancem najboljše pogoje zdravstvenega varstva, ki bi bili hkrati tudi v skladu z interesi celotnega delovnega kolektiva.

I. VRHOVČAK

STROKOVNI KADRI, PROIZVODNJA IN SAMOUPRAVLJANJE NA TOLMINSKEM

SKUPNO DELO, ENAKE DOLŽNOSTI IN PRAVICE

(Nadaljevanje s 1. strani)

stih in pravicah, se pravi, o vsem tistem, zaradi česar jih je občinski sindikalni svet — skupaj z drugimi družbenimi organizacijami v komuni — poklical na posvetovanje.

Skoda je le — tako so mi rekli tudi sklicatelji posvetovanja — ker so mnogi diskutanti govorili zgolj o proizvodnji in »svojem« položaju; o samoupravljanju in njihovi vlogi v njem, o notranjih odnosih pa bolj malo. (Res je tudi, da so predsedniki delavskih svetov, ki so prišli na posvetovanje, v glavnem molčali.) Ta molk je bil zelo čuden, saj je vendar očitno, da si samoupravljavci danes pripravi tolikšnih družbenih zahtev glede razvoja gospodarstva, nikakor ne moremo zamisliti napredka, ne da bi ustvarili kar najboljše pogoje za dejavnost strokovnjakov: takšne, da bi se le-ti počutili kot enakopravni sodelovalci, hkrati pa, glede na delovna mesta, na katerih delajo — kot organizatorji in usmerjevalci proizvodnje. Saj je od tega, kako delajo ti kadri na svojih delovnih mestih, precej odvisen tudi skupni proizvodni učinek, ki naj bi bil osnova za delitev osebnih dohodkov.

V desetih industrijskih podjetjih, ki imajo skupno 1600 zaposlenih, je med njimi komaj 3,9% s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, z visoko pa celo samo 0,4%.

Pomanjkanje strokovnega kadra negativno vpliva ne samo na neposredno proizvodnjo, temveč tudi na dvig strokovne in splošne izobrazbe vseh zaposlenih, kajti vzgoja na delovnem mestu je uspešna le tam, kjer je dovolj sposobnega kadra, ki to vzgojo usmerja in pospešuje. Nedvomno imajo področja, kot je tolminsko, kjer ni razvito družbeno življenje, kjer so življenjski pogoji težji kot v večjih središčih, kjer tudi ni razvito šolstvo, zdravstvo itd., mnogo večje težave v pridobivanju strokovnega kadra. Težko pa ga je tudi obdržati, za kar je včasih potrebna celo pretirana naklonjenost in pozornost.

Iz referata:

»Ze nekaj let ugotavljamo, da v dinamičnem procesu vse večje uveljavljanja načela nagrajevanja po delu, vedno bolj očitno zaostajamo na področju nagrajevanja strokovnih delavcev v gospodarstvu. Medtem ko lahko ugotavljamo, da pri proizvajalcih v neposredni proizvodnji vedno bolj vpliva na njihov osebni dohodek vrsta dela, ki ga opravljajo, količina in kvaliteta dela, pa večina strokovnih delavcev v naši komuni ostaja pri tem, da oblikujejo svoje osebne dohodke v glavnem po času in po hierarhičnem položaju, ki ga imajo v delovni organizaciji. Dejstvo, da so mnogi, ki bi morali največ storiti za naš napredek, še vedno v meznih odnosih in da

so prikrajšani ne samo materialno, temveč tudi pri svojih samoupravnih pravicah in dolžnostih, nam pove, da se po navadi nekateri samo zaradi zavesti (brez materialnega interesa) zavzemajo za večje uspehe svojega kolektiva, pa tudi, da tisti, ki največ naredijo, prejmejo skoraj enako, kot tisti, ki najmanj naredijo. Le malokdaj pa iščejo možnosti, da bi uveljavili svoje težnje za realizacijo samoupravnih pravic in dolžnosti v okviru delovnega kolektiva.«

JEDRO PROBLEMA

Precej diskutantov je pripovedovalo o težavnih gospodarskih razmerah v delovnih kolektivih, v katerih delajo. Mnogi med njimi so vso krivdno prevajali na pleča »izvenobčinskih činiteljev« in že je kazalo, da se bo razprava sprevrgla v ponavljanje dokaj znanih izjav: »Vsega je kriv višji forum«, »Mi smo zaostala komunna, zato so dolžni, da nam pomagajo«, in pa »Sedanja gospodarska politika nam samo škoduje«.

Ne bi mogel reči, da so bile njihove takšne in tovrstne izjave neutemeljene, drži pa, — kot so ugotovili nekateri med njimi — da bi mogli sami, s tistim, kar že imajo, več storiti. In prav v tem je — tako je dejal ob koncu razprave eden izmed udeležencev posvetovanja — jedro posvetovanja.

JANEZ VOLJČ

»Izkušnja«, vredna več kot sedem milijonov dinarjev

Malce nenavadno se sliši, pa je le res, da v mariborski Elektrokovini še nimajo izdelanih nikakršnih meril nagrajevanja in da delijo osebne dohodke zaposlenim še vedno le po starih tarifnih postavkah. Vzroke za to pa so poskušali osvetliti tudi delegati na minulem občnem zboru sindikata v tej tovarni.

NEZAUPANJE V LASTNE STROKOVNJAKE

Pred nekaj manj kot letom dni so si morali v Elektrokovini priznati, da sistem nagrajevanja in sploh delitev dohodka ne ustrežata proizvodnim zahtevam v tovarni. Pri tem pa so se znašli v podjetju pred problemom, kdo bo te delitvene sisteme izdelal. Ker se v Elektrokovini niso mogli odločiti, da bi sami izoblikovali načela in sistem delitve dohodka, zaradi govorice in pripomb, češ da tak sistem ne bo objektivno, so se samoupravni organi v podjetju odločili in poklicali na pomoč Zavod SRS za produktivnost dela iz Ljubljane.

Prav v delu Zavoda pa so delegati na občnem zboru videli globlje vzroke, zakaj v podjetju še nimajo izoblikovane sistema nagrajevanja. Prav na analitično oceno delovnih mest, ki jo je izdelal Zavod za produktivnost in ki naj bi bila osnova za oblikovanje sistema in načel nagrajevanja, so imeli v Elektrokovini — razen na eno samo — za vsa ocenjena delovna mesta številne pripombe. Zavaljo tega pa je nastal tudi zameglen sistem nagrajevanja, čeprav so samoupravni organi od zavoda zahtevali, da naj izoblikuje tak sistem, da bo mogoče meriti rezultate dela tako za neposredne proizvajalce kot za strokovnjake. Iz razprave na občnem zboru pa smo lahko razbrali, da so doslej na področju nagrajevanja v Elektrokovini storili le to, da je delavski svet podjetja sprejel sklep, da naj vsem zaposlenim in tovarni izplačujejo, dokler ne bodo izoblikovali sistema delitve po delu, 15% dodatek na postavke.

Ob vsem tem pa, kar so delegati slišali na občnem zboru, in zraven tega še dejstvo, da je Elektrokovina plačala za nestrokovno delo Zavodu za produktivnost nekaj več kot 7 milijonov dinarjev, so se ti upravičeno spraševali, zakaj oblikovanje sistema in načel nagrajevanja niso zapuili domačim strokovnjakom. Hkrati pa so člani sindikata izrekli zavodu nezaupnico, podobno kot mu jo je nekaj dni pred tem izrekel tudi delavski svet podjetja.

Zato naj med mnogimi stališči, ki so jih izoblikovali na občnem zboru sindikata v Elektrokovini omenimo najpomembnejšega, ko so se delegati zavzeli, naj domači strokovnjaki sami in v najkrajšem času izdelajo analitično oceno delovnih mest in oblikujejo sistem nagrajevanja. Nehote pa se vsiljuje vprašanje: zakaj samoupravni organi in podjetje niso imeli zaupanja v svoje strokovnjake že od vsega začetka, marveč šele sedaj, ko jih je »izkušnja« v sodelovanju s tujimi strokovnjaki vnela še nekaj več kot 7 milijonov dinarjev.

POSLEDICE SO OBČUTNE

Prav zavaljo neizoblikovane sistema nagrajevanja po delu so posledice v Elektrokovini zelo občutne. Omenimo naj — tako so ugotavljali tudi na občnem zboru — da se samoupravljanje v delovnih enotah podjetja še ni moglo razviti, saj enote praktično še nimajo nobene materialne osnove za gospodarjenje. Delo gre pripisati nerazvito samoupravljanje v delovnih enotah tudi temu, da je moralo podjetje vse do lani plačevati anuitete, tako da za delitev v okviru delovnih enot ni ostalo nobenih sredstev.

Posledice neizdelanega sistema nagrajevanja pa prav gotovo najbolj občutijo v osnovnih proizvodnih enotah, kjer je bila lani zaradi nizkih osebnih dohodkov zelo močna fluktuacija. Razen tega pa tudi ugotavljajo, da neizoblikovana načela o delitvi povzročajo v kolektivih tudi slabe odnose, posebej med mladiimi delavci in mojstri, odgovornost do dela je splahnela tako pri neposrednih proizvajalcih, kot pri strokovnjakih. Zato so delegati na občnem zboru izrekli soglasje samoupravnim organom, ki so poklicali zaradi nekvallitetnega dela na odgovornost Zavoda za produktivnost iz Ljubljane, in še dodali, da bi morali poklicati na odgovornost tudi domače strokovnjake.

USMERITEV SINDIKATA

Vendar kljub vsem protislovjem in nerazčiščenim odnosom v načelih delitve in oblikovanju sistema nagrajevanja, ki so nastali v zadnjem obdobju, je podjetje Elektrokovina le doseglo zavidljive proizvodne rezultate, za kar ima nemajhno zaslugjo tudi sindikalna organizacija. Rezultati namreč kažejo, da se je lani neto produkt v primerjavi z letom 1963 povečal na zaposlenega kar za 25%, izplačani osebni dohodki pa so se v istem obdobju povečali za 17 odstotkov.

Toda kljub dobrim rezultatom v gospodarjenju, se je sindikat na občnem zboru zavzel, da bi morali znotraj kolektiva nekatere stvari reševati še bolj pogumno in pri tem imeti za izhodišče intenzifikacijo proizvodnje. Tu pa se takoj pojavlja problem izkoriščanja proizvodnih zmogljivosti. Tudi to, da so imeli lani v Elektrokovini kar 189.000 bolezenskih izostankov, 85.000 izgubljenih ur na račun prevoza na delo in 11.000 izgubljenih ur zavaljo tega, ko so zaposleni med delovnim časom odhajali po opravkih iz tovarne, pričča, da delovni čas ni dovolj racionalno izkoriščen. Delegati pa so na občnem zboru tudi opozorili, da bi morali v podjetju izboljšati kadrovske službe, ker le-ta svojega dela doslej ni opravljala najbolje. Za primer naj povemo, da se je lani v Elektrokovini povečalo število zaposlenih za 80 novih delavcev, pri tem pa so morali zaposliti kar 350 novih delavcev. Ta številka pa je še toliko manj razveseljujoča, če upoštevamo, da velja podjetje vsak na novo sprejeti delavec okroglih milijon dinarjev na leto.

M. ŽIVKOVIČ

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo. Izdaja CZP Ljudska pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2, poštni predal 313-VI, telefon uredništva 313-722 in 316-672, uprave 313-722 in 317-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani. št. NB 600-1171-365 — Posamezna številka stane 20 din — Narodna lista je četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tisk in klisjeji CZP »Ljudska pravica«. Ljubljana

Pogovori z upravljalci • Pogovori z upravljalci

NASTAJA »SOSESKA OSEM«

Pred približno sedmimi leti je še okoli 250 delavcev iz večše papirnice živelo v skoraj nevdarstvenih stanovanjskih razmerah, med njimi je kar 46 družin stanovalo v barakah za samce. Vendar v večjih niso držali križem rok. Vzporodno z razširitvijo obsega proizvodnje so mislili tudi na stanovanja... Dokaz za to so novi stanovanjski stolpčiči in več štiristanovanjskih blokov, ki stojijo na mestu, kjer so bila še pred nedavnim polja.

Z vodjem kadrovske službe v večški papirnici Tonetom Novakom sem napeljal pogovor na to, kako so uspeli v razmeroma kratkem času zgraditi toliko stanovanj.

»Tovarna ni imela denarja, da bi gradila stanovanja. Izhod smo videli v tem, da smo podprli individualno zadružno gradnjo. Pri tem pa... saj veste, imeli smo težave z lokacijo, odkupom zemljišč, o urbanističnem načrtu še ni bilo govora... Toda vseeno smo ustanovili prvo gradbeno skupino, ki je v poldrugem letu zgradila dvanajst petosobnih

stanovanj, je pripovedoval tovariš Novak.

»Začetek je bil prav gotovo težak in bi bilo zanimivo slišati, kako ste zadržali in delo sploh organizirali?«

»Pri tem ima nedvomno največ zaslug gradbeni tehnik, sedanji referent za družbeni standard v papirnici Polde Gorše. Stanovanja, ki so danes vredna najmanj osem do deset milijonov dinarjev, so delavci zgradili z minimalnimi stroški. Tako so si graditelji veliko prihranili s tem, ko so si iz ogorkov, ki jih je tona okoli dovolj, sami izdelali vso opeko.«

»Ali nam lahko zaupate recept za tako ceneno gradnjo?«

»Dejanskih stroškov pri gradnji vsakega od teh stanovanj je bilo manj kot dva milijona. Seveda tu ni všteto vloženo delo, ki pa bi odtehtalo dobršen del vrednosti stanovanja. Ker so delavci gradili stanovanja v skupini, je bila pri delu »železna« disciplina. Če je na primer kdo popoldne manjkal, je moral

poslati na gradbišče svojega namestnika.«



»Vendar, kot vidim, si graditelji v zadrugi niso zgradili le dvanajst stanovanj, teh je

zgrajenih mnogo več, saj že bežen pogled pove, da starih več skoraj ni več prepoznati. Verjetno nadaljujete z gradnjo stanovanj in okviru zadruge?«

»Zavaljo neurejene lokacije smo s tako gradnjo za nekaj časa prekinili in z njo nadaljevali šele predlanskim, ko smo končno dobili zazidalni načrt za »Sosesko osem«. Od tedaj pa do danes so še štiri skupine delavcev zgradile skupaj štiriinpetdeset stanovanj, pravkar pa gradi novih deset stanovanj še šesta skupina delavcev.«

»Po vsem kaže, da je za tovrstno gradnjo med vašimi delavci precej zanimanja. Morda lahko poveste, koliko jih je še, ki bi si želeli postaviti svoj dom s pomočjo zadruge?«

»Prav zategadelj, ker je ta gradnja stanovanj cenena, je interesentov dovolj. Za zadnjih deset stanovanj se je na primer prijavilo kar trinindeset delavcev. Prej so bili to le kvalificirani in visoko kvalificirani delavci, sedaj pa se

UKINITEV SKLADA ZA KULTURO V KRANJSKI OBČINI

V začetku letošnjega leta sta Oddelek za gospodarstvo in Oddelek za družbene službe kranjske občine predlagala obema zboroma občinske skupščine, naj bi odborniki razpravljali in glasovali o ustanovitvi nekaterih občinskih skladov. Kot sta obrazložila, je »po temeljnem zakonu o financiranju družbeno-političnih skupnosti namreč s 1. januarjem 1965 prenehal veljati zakon o proračunih in financiranju samostojnih zavodov, analogno s tem zakonom pa tudi bivši odloki o ustanovitvi občinskih skladov«. Predlagatelj sta nadalje menila, naj bi v občini spet ustanovili sklad za kreditiranje in financiranje, za kmetijstvo, za izgradnjo šolskih poslopij, komunalni in gozdni sklad, ne pa tudi sklada za kulturo, za telesno vzgojo in sklada za pomoč borcev, »ker gre pač pri teh treh skladih za manjša sredstva in izključno za sredstva iz občinskega proračuna«. (Če so v skladu le sredstva iz proračuna, še ni ovire, da bi sklad kot tak ne smel obstajati! Op. p.) Občinska skupščina je o predlogu seveda razpravljala in ga, čeprav ne enoglasno, tudi sprejela.

Tako je kranjska občina v letošnjem letu brez sklada za kulturo. Ta presenetljiva novost, ki jo je del občinske uprave predlagal z zgolj na pogled formalnih vidikov, za katerimi pa se lahko skrivajo kaj malo formalne težnje, odborniki pa so jo izglasovali brez razmišljanja o praktičnih posledicah, je v Kranju trenutno problem, o katerem živahno razpravljajo tako sami Kranjčani kot tudi drugi, izven občinskih meja. Vendar, odločitev občinske skupščine se že pričena realizirati v praksi. Kako — o tem sem se pogovarjala s predsednikom Sveta za kulturo in prosveto kranjske občine tovarišem Zupančičem in z načelnikom za občo upravo ter trenutnim pooblaščenim predsednikom Oddelka za družbene službe tovarišem ... om.

Tovariš Zupančič mi je na vprašanje, zakaj so v občini ukiniteli sklad za kulturo, oziroma, zakaj ga niso ponovno ustanovili, odgovoril:

»O občinskih skladih, za nje in proti njim, smo v občini mnogo razpravljali. Spominjam se neke javne tribune v Kranju, ki sem se je udeležil, ko še nisem bil predsednik sveta, saj sem na tem mestu šele nekaj tednov, kjer sem se med drugimi tudi sam zavzemal za sklad za kulturo. Razlog, zakaj smo ga ukiniteli, je pravzaprav formalen. Služba družbenega knjigovodstva je zahtevala, naj se urejajo vsi skladi, ki nimajo drugih virov sredstev kot le tista iz občinskega proračuna, neposredno iz proračuna. (Na kakšni zakoniti osnovi lahko služba družbenega knjigovodstva to zahteva? Op. p.) Že statut kranjske občine je v lanskem letu določil, da bi se vodili skladi, ki niso kreditnega značaja, na oddelek za finance, oni drugi v banki. In občinska uprava je menila, da je ta način itak najbolj primeren.«

»Gre torej za poenostavitev, ki pa si je praktično ne morem predstavljati.«

»Pri prejšnjem skladu za kulturo je bilo slabo, ker so bili občinska skupščina oziroma njeni organi močno odrinjeni od sklada. Upravni odbor sklada so sestavljali v glavnem koristniki sklada in tako so njihove diskusije okrog delitev sredstev, zasenčile vse druge probleme.«

»Če so bili v upravnem odboru sklada ljudje, ki so zastopali le enosmerne koristi nekaterih kulturnih organizacij ali institucij, bi veljalo spremeniti sestavo odbora. Upravni odbor pa je imel vsako leto določena sredstva v svojih rokah, vedel je tudi, kolikšna in končno, zakaj jih ima. Kje so zdaj denarji za kulturo?«

»Zdaj razpolaga z njimi Svet za kulturo in prosveto, v bistvu se torej ni prav nič spremenilo. Povečalo smo število članov sveta, pet je med njimi občinskih odbornikov, ki jih sklad prej nikoli ni imel, drugi so delegirani iz različnih kulturno-prosvetnih organizacij in ustanov v občini.« (Torej zopet poleg odbornikov le neposredni koristniki! Op. pisca.)

»Je občinski proračun upošteval kulturno-prosvetno dejavnost, koliko znašajo sredstva zanjo in kdo vodi, urejuje ta sredstva?«

»Celotni občinski proračun se je letos povečal za 7 odstotkov. Tako je tudi namenjeno v njem kulturi 137.556.782 dinarjev, poleg tega pa še 10 milijonov konkretno za zbor Franceta Prešerna, za restavracijo Goldsteinove podobe in za investicije v knjižnico. Sredstva za kulturo se nahajajo v sklopu celotnega proračuna, trenutno še na oddelku za družbene službe. Vem, če ni sklada za kulturo, je možno, da ima sredstva proračuna v rokah en sam človek in jih sam tudi deli. Toda ta sredstva že samo administrativno ureja več ljudi — in končno: če naj Svet za kulturo vodi kulturno politiko v občini, jo naj tudi neposredno financira, čeprav mi je osebno žal, da se moramo toliko ubadati z denarjem. Tako smo na primer na prvih sejah novega sveta malo zanemarili kulturno problematiko, ker smo se morali pogovarjati o denarju.«

Pogovor s tovarišem Jocičom, pooblaščenim predsednikom oddelka za družbene službe v kranjski občini, sem pričela z istim vprašanjem, zakaj so dokončno ukiniteli sklad za kulturo. Po tem, ko mi je obrazložil zahteve družbenega knjigovodstva, spremembe, ki jih je prinesel novi temeljni zakon o financiranju družbeno-političnih skupnosti in nekatere člene občinskega statuta, ki se tičejo skladov, je še dodal:

»Bivšega sklada za kulturo nismo ustanovili samo zato, da bi mu zagotovili trajna sredstva za kulturno-prosvetno dejavnost, ampak tudi, da bi se zbrala v njem dodatna sredstva izven občinskega proračuna. Dosedanja praksa je pokazala, da nismo uspeli najti dodatnih virov za financiranje omenjenih področij. Zaradi tega je sklad odveč, če je občinski proračun njegov izključni vir dohodkov. Razen tega je delo na eni strani pristojnega sveta in na drugi upravnega odbora sklada duplirano.«

»Kaj ni po ustavi skrb za kulturo ena temeljnih dolžnosti občine?«

»Sklade za kulturo so na pomlad ukiniteli tudi drugod. Prebral sem materiale nekaterih zagrebških občin. — Zagotovili smo, da se bodo proračunska sredstva delila na enak način kot lani. Edina bojazen je, da ne bi posegli v proračunu po sredstvih, ki so namenjena za kulturo tudi tedaj, ko bi ne šlo za kulturo. Tehnično bodo upravljali denar isti ljudje kot lani, zdaj še en sam ustrežec, in to na oddelku za družbene službe, čeprav se pogovarjamo, da bi prenesli sredstva na oddelek za finance.«

»Kako pa so sprejele ukinitve sklada družbeno-politične organizacije v občini?«

»Na občinskem sindikalnem svetu se močno razburjajo. Sicer pa bomo v kratkem razpravljali pred občinsko skupščino o ustanovitvi prosvetno-kulturnega zbora, o predlogu in utemeljitvah, ki jih je res dobro pripravila Zveza kulturno-prosvetnih organizacij v Kranju.«

Mislím, da je trenutno najvažnejše, da bi kulturni zavodi in institucije podrobno izdelali svoje programe in jih ovrednotili z denarjem. (Sicer ima Svet za kulturo in prosveto z njimi pogodbene odnose in jih financira na podlagi programov, ki pa so bolj finančni načrt sam kot program, iz katerega izvajajo ta načrt. Zdi se mi, da v kulturnih zavodih še niso izdelali meril.) Po tem, da bi ugotovili, kolikšna sredstva resnično potrebujemo v občini za kulturo (na podlagi analiz) ter naposled, koliko bo te potrebe lahko pokrili občinski proračun. Splošna težava pri vseh družbenih službah je, da nimamo sistema pregledovanja realizacij, kot je to v gospodarstvu. Tu nimamo analitične službe in ne samo, da ne moremo ugotoviti, kako realizirajo svoje delo v enem tromesečju, težko je celo ugotoviti, kako v celotnem koledarskem letu.«

Iz poslopja kranjske občinske skupščine sem odšla z neprijetnim prepričanjem, da je skrb za financiranje kulture v kranjski komuní prešla v roke občinske uprave in da so občinski odborniki, ki so kulturi tak položaj izglasovali, ravnali skrajno neosveščeno. Kdo bo prenašal posledice?

ALA PEČE

OBRAZOVANJE ODRASLIH

IZ SADRŽAJA

UVODNA RUBRIKA

Družbeno-ekonomska obrazovanje kao uslov za razvoj samoupravljanja

Naša praksa

O razvoju i problemima večernjih političkih škola u Hrvatskoj
Večernje političke škole u SR Bosni i Hercegovini
Radio-emisije za sela i obrazovanje poljoprivrednih proizvođača

Ovim deobrojem završena je deseta godina redovnog izlaza časopisa
Objavljeno 4-67
Svezaka u 125.000 primjeraka

Ustanove i organizacije

Tko je mjerodavan da određuje programsku ocjenjivačku i aktivnost radničkih i narodnih univerziteta?

Strane zemlje

Obrazovanje odraslih u Poljskoj

Prisjaci i bibliografija

Bibliografija članaka o odgoju i obrazovanju odraslih 1945-1963. (1 dio)

Dopisna škola za kadrovo

Ljetna škola 1964 (11 dio)
Plan studija u zimskom semestru 1964/65.

11-12
1964

CASOPIS ZA PITANJA TEORIJE I PRAKSE

Deset let revije »Obrazovanje odraslih«

Pred kratkim je proslavila desetletnico svojega izhajanja naša najvidnejša revija o izobraževanju odraslih — »Obrazovanje odraslih«, ki jo izdaja Zveza ljudskih univerz Hrvatske v Zagrebu. O reviji lahko trdimo, da najbolj celovito obravnava raznoliko vzgojno izobraževalno področje dela z odraslimi, da verno in z velikim posluhom spremlja razvoj družbenega, strokovnega in splošnega izobraževanja odraslih, kritično analizira prakso in poslušuje njene najboljše dosežke ter poglablja teoretična spoznanja nove pedagoške vede — andragogike.

Če primerjamo revijo »Obrazovanje odraslih« s sorodnimi v drugih deželah na Vzhodu in Zahodu, lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da ima med njimi po vsebini, obsegu in obliki vsaj enakovredno, če že ne celo častno mesto. Revija »Obrazovanje odraslih« je za-

čela izhajati leta 1955 iz potrebe, da bi spremljala in razvijala prakso in teorijo izobraževanja odraslih, ki je pri nas zlasti v zadnjem desetletju doživela tako nepričakovan razmah. Revija je bila tembolj potrebna, ker so druge pedagoške revije, vključene v tradicionalno ozkost vzgoje in izobraževanja mladine, zanemarjale ta vprašanja ali pa so jih obravnavale le redko in bolj ob robu. Ti razlogi, ki so vodili ustanovitelje revije, so danes prav tako aktualni. Tudi danes se ostale pedagoške revije le redko dotaknejo vzgoje in izobraževanja odraslih, kot bi to še ne imelo domovinske pravice v krogu naše pedagoške vede, kot bi izobraževanje odraslih ne bilo nujna sestavina enotnega vzgojno izobraževalnega sistema v Jugoslaviji. Revija »Obrazovanje odraslih« smelo utira pota tudi novi pedagoški disciplini — andragogiki.

Vsebinska usmeritev je najbolj vidna, če pregledamo številčno zaporedje člankov, ki so v njej izšli v zadnjih štirih letih. Na prvem mestu so prispevki teoretičnega značaja (81). Če tem dodamo še tiste, ki obravnavajo teoretična vprašanja v delu delavskih in ljudskih univerz (21) in uporabo psihologije pri izobraževanju odraslih, nam skupno število člankov — 115 v 4 letih — jasno prikazuje njeno usmeritev, strokovno vrednost in njeno družbeno vlogo. Sledijo članki o metodah dela v ustanovah za izobraževanje odraslih (34), o delu delavskih in ljudskih univerz (33), o šolah za odrasle (27) itd. Revija aktivno spremlja tudi izobraževanje odraslih v drugih deželah, saj prinaša v tem obdobju o tem celo 37 prispevkov, ki so jih deloma napisali vidni delavci iz drugih držav.

Vsebinsko usmeritev, aktualno in praktično vrednost revije za vse, ki delajo na tem področju, nam še bolj nazorno prikaže posamezna številka lista. Naj navedem samo nekatere značilne naslove člankov v letošnji prvi dvojni številki:

- VIII. kongres ZK Jugoslavije o izobraževanju odraslih,
 - Bodoče naloge pri ideološko političnem in družbeno ekonomskem izobraževanju,
 - Izhodišča in načela posebne metodike družbenega izobraževanja v političnih šolah,
 - Izobraževanje odraslih v našem izobraževalnem sistemu,
 - Oblikovanje homogenih skupin pri izobraževanju odraslih,
 - Izobraževanje vodilnega kadra v gospodarstvu,
 - Predlogi za osnovno izobraževanje odraslih v Hrvatski,
 - Ljudske univerze v ČSSR in v SZ.
- Revija »Obrazovanje odraslih« dobiva zadnja leta vse bolj jugoslovanski značaj, saj v drugih republikah nimamo podobnih revij. Med avtorji so zastopani strokovnjaki iz vseh republik. Samo iz Slovenije je v zadnjih petih letih poslalo svoje prispevke reviji nič manj kot 28 avtorjev. Tudi med naročniki so zastopane vse republike, žal še najmanj republika Slovenija. Razen delavskih univerz je nanjo naročenih le nekaj gospodarskih organizacij in izobraževalnih ustanov, torej le majhen odstotek tistih, ki bi jim revija lahko veliko pomagala pri delu in pri lastnem strokovnem izpopolnjevanju. Omenim naj tudi, da objavlja revija zelo popolno bibliografijo vseh člankov drugih naših revij, ki obravnavajo vzgojo in izobraževanje odraslih in da je v njenem okviru doslej izšla cela vrsta naših najboljših publikacij o izobraževanju odraslih.
- Ob 10-letnici revije »Obrazovanje odraslih« lahko torej le želimo, da uspešno napreduje po začrtani poti in postane svetovalec in sodelavec vsem, ki kakorkoli prispevajo k razvoju prakse in teorije izobraževanja odraslih pri nas.

JOŽE VALENTINČIČ

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Del zgodovine

AMERIŠKI FILM
»NAJDALJŠI DAN«

V Ljubljani že dalj časa prikazujejo ameriški film »Najdaljši dan«, zgodovinske trenutke, ko so se zavezniške čete 6. junija 1944 izkrcale v Normandiji. Film so delali trije režiserji in sodi med pomembne dokumente o minuli vojni. Režiserji so se osredotočili na sam dogodek — izkrcavanje in prodor zavznih sil na celino. Oživili so dogajanja zadnjega deževnega dne v vojaških taboriščih v Angliji, kjer so se združile kopenske, zračne in pomorske enote ZDA, Anglije in Francije, da bi zadale smrtni udarec fašističnim silam v Evropi.

Na ta napad so se dolgo pripravljali, tako poveljstva zaveznih sil, ki so napad zavlačevala in so jih v končno odločitev prisilile večje zmage sovjetske armade. Pripravljale so se enote odprniškega gibanja v Franciji, kakor tudi enote v ostalih deželah Evrope, kjer se je ljudstvo uprlo fašističnim osvajalcem. Pripravljale pa so se nanj tudi nemške enote v utrjenih položajih vzdolž francoske obale ter z mrzličnim nemirom loville šifrirana poročila zaveznikov. To so bili napeti in dramatični trenutki, ki so se od ure do ure stopnjevali.

Poslednja noč v Angliji, ki jo kaže film, je polna napetosti in pričakovanja. Ljudje, na videz mirni in ravnodušni, se mrzlično pripravljajo in sleherni med njimi v drobnih, vsakdanjih dejanjih odkriva svoj svet, ki mu je doslej pripadal in v katerega se morda ne bo nikoli več vrnil. Pred nami so padalci, izveščani za prve nalete, s svojo gumijasto predhodnico; mladi, nasmejani fantje, ki vedo, kako trda in težka bo njihova pot. Na morju se pozibavajo ladje s pešadijskimi udarnimi enotami, ki

na videz udarnimi enotami, ki nemirno morje in se jih letova morská bolezen. Vse pa obliva dež in zavezniški poveljniki se ne morejo odločiti. Cakanje ustvarja v ljudeh nerazpoloženje, bojazen pred prihodnostjo, malodušje in neizogibno nostalgijo. S kratko besedo — invazija pa je vse oživelo. Zabrneli so telefoni in ljudje so bili spet samo vojaki z enotnim ciljem: uspeti v izkrcanju in prodreti skozi nemške obrambne položaje. Premaknil se je bojni stroj s tisoči ljudmi, ladjami, letali, tanki, topovi in drugim orožjem. Na drugi obali pa so ga pričakovala utrjena mitraljevska in topovska gnezda, ki so sejala smrt. Kljub napačni nemški računici, so zavezniške sile naletele na hud odpor. Borba je bila trda in krvava. Na tisoče mladih ameriških angleških, francoskih in drugih vojakov je obležalo na neščeni obali Normandije, veliko jih je odplavilo morje in marsikaterega padalca je zadela strojnica še v zraku. Toda za prvimi so prihajali drugi. novi, sprožiti in innaški dobro opremljeni in prepričani v svojo zmago.

Film je s svojim živim prizoriščem dragocen dokument o velikem zgodovinskem dogodku. V njem je čutili prizadevanja celotnega kolektiva, ki ni majhen, da bi bil sleherni prizor, sleherni dogajanje in sleherni človek prikazen v svoji resnični podobi, tako kot se je odigravalo na dan 6. junija 1944. Z metrsko natančnostjo so opredelili okolje dogajanja, izdelali potrebne makete, obzidja in orožja, ki so ponazorila veliko bitko. V želji, da bi ljudje na platnu resnično doživeli odločilne trenutke invazije, so vključili množico znanih filmskih ljudi. Zaradi vsestranskega prizadevanja za avtentičnostjo dogajanja pa so se snemanja močno zavlekla in povzročila velike stroške. Kljub različnim očitkom, pa moramo priznati, da so uspeli prenesti na platno dogajanja omenjenega dne. Vendar je v njem čutili delo več rok. Film namreč nima pravega vrha in je predvsem vestno nanizan redosled dogodkov, ki gledalca pritegne. Je solidno montirano dokumentarno gradivo in ima predvsem zgodovinsko vrednost. IVICA BIZOVIČAR

Prehod na intenzivno gospodarjenje je neposredno odvisen od razvoja samoupravnih odnosov

Upoštevati moramo, da je današnji plenum logično nadaljevanje III. plenuma republiškega sveta, na katerem smo razpravljali o racionalizaciji in intenzifikaciji gospodarjenja v gospodarskih delovnih organizacijah. Doseči boljše izkoriščanje proizvodnih kapacitet; uvesti 42-urni delavnik ob enaki, če ne večji proizvodnji; izpeljati sodobno organizacijo dela; smotrno kooperacijo in vse drugo — ni moč brez ljudi, brez njihovega interesa in ne nazadnje tudi njihovega razumevanja, da je samo to pot napredka. Z eno besedo, ni racionalnega gospodarjenja brez samoupravljanja kot družbenoekonomskega odnosa med ljudmi v proizvodnji in delitvi. Zato omejujemo razpravljanje na nekatere probleme samoupravljanja v gospodarskih delovnih organizacijah.

Po uvodu v razpravo in vnaprej poslanem gradivu za plenum bi lahko kdo menil, da gre samo za kritiko samoupravljanja in za podcenjevanje doseženih uspehov. To je lahko domneva. Vendar, vsaka kritična ocena odnosov, vsaka kritika ali polemika z nesprijemljivimi pojmovanji neizogibno počiva na doseženih uspehih, na povsem določeni, vsak dan in leto višji stopnji razvoja samoupravnih odnosov in je zato izhodišče za programiranje dejavnosti v prihodnje. Kritične ocene morajo upoštevati pozitivne praktične izkušnje, sicer bi lahko upravičeno trdili, da si jih izmišljamo, pač zato, da bi bili kritični. Res je, denimo na primer, grajam in opozarjam na pomanjkljivosti v statutih in samoupravnih aktih sploh. Toda taka graja še ne zanika doseženih uspehov in hotenj kolektivov, da si izgrade dobro interno zakonodajo. Kritične pripombe niso plod modrovanja za zeleno mizo, marveč so jih izzvali tisti statuti, ki odnose urejujejo bolj kot drugi, tisti statuti, ki so prehiteli tudi teoretična razmišljanja o samoupravnih odnosih in njihovem normiranju v samoupravnih aktih.

Poglobljanje samouprave je odvisno tudi od naših subjektivnih prizadevanj

Seveda, če samoupravljanje opredeljujemo samo kot obliko političnega dela, ali samo kot odnose v delitvi, ali pa celo trdimo, da je ekonomika eno, samoupravljanje pa drugo, nismo omejili le področje, ki terja proučevanje, marveč smo omejili tudi samoupravne odnose sploh. Najbolj nedopustno pa je, da tako omejujemo vpliv subjektivnih sil na razvoj samoupravnih odnosov, kar nikakor ne more biti brez posledic, če priznamo, da proizvodni odnosi zakonito zaostajajo za proizvajalnimi silami.

Zlasti v zadnjih letih smo mnogo razpravljali o materialnih osnovah samoupravljanja. Nehote se nam je ob tem, pa čeprav še tako utemeljen in osnovnem vprašanju samoupravljanja vtihotapila miselnost, da materialna osnova rešuje vse. Kot da gre za nekaj absolutnega in da večja materialna osnova sama po sebi, brez pri-

In končno: ali tak kritičen odnos do samoupravnih aktov sploh more zanikati edinstven proces deatizacije v pravni nadstavi, ali to pomeni zanižanje kvalitetno novega načina urejanja družbenih zadev, ki ga je prej urejala vseobsežna državna zakonodaja in centralizirano normiranje vseh odnosov med ljudmi? Menim, da tega velikega procesa kritičnost ne zanikuje, pa čeprav tega ne poudarjamo znova in znova. In prav to velja za vsa druga vprašanja, vse procese družbenega in ekonomskega razvoja, ki zadevajo samoupravne odnose v delovni organizaciji. Hočemo reči, da je vzporedno z razvojem samoupravljanja vedno globlje tudi naše spoznanje in razumevanje teh odnosov. Proučevanje samoupravne prakse in kritična ocena dosežene stopnje naj bi zagotovila, da bi bili samoupravni odnosi vsak čas kar najbolj usklajeni z doseženo stopnjo materialnega razvoja oziroma z materialno bazo. Ni dvoma, da je to stalna naloga sindikata, če smo zares vsi prepričani, da brez poglobljanja samoupravljanja ni dobrega, zlasti pa ne intenzivnega gospodarjenja. Če govorimo o proučevanju in ocenah samoupravljanja, še zdaleč nimamo v mislih samo tistih, sicer potrebnih raziskav, ki naj jih pripravljajo za to poklicane znanstvene institucije, marveč mislimo predvsem na tiste ocene, ki bi jih morali imeti v vsaki delovni organizaciji. Tudi to, ali pa celo predvsem to so naloge izvršnih odborov sindikalnih podružnic in komunistov v podjetjih. Ker smo prepričani, da brez samoupravljanja ni socializma, ker torej postavljamo med socializem in samoupravljanje enačaj, ker trdimo, da sta socializem in samoupravljanje nerazdeljiva enotnost, je odveč zaskrbljenost, da bi proučevanje samoupravnih odnosov pomenilo enostranost in zanemarjanje nekaterih drugih važnejših vprašanj. Le kako, če so v samoupravljanju vključeni vsi odnosi.

zadevanj in akcije ljudi prinese tudi vedno bolj razvito samoupravljanje. Menda smo pozabili, da je samoupravljanje tudi relativno samostojno, da je torej njegovo poglobljanje še kako odvisno tudi od naših subjektivnih prizadevanj.

To nam potrjuje praksa. Poznamo delovne organizacije, ki imajo, če lahko tako rečemo, povsem zadovoljivo materialno osnovo, pa bolj malo samoupravljanja. Kljub tej »materialni bazi« so ponekod delovne enote le na papirju; delitev osebnih dohodkov je nekaj kompromis z normo in akordom; proizvajalci ne odločajo o tistem, kar najbolj poznajo, marveč o svojem stroju in delovnem mestu (enostavna reprodukcija), pač pa le o zaključnem računu, ki je od njih bolj oddaljen in dostikrat nerazumljiv, itd. In narobe: poznamo delovne organizacije, kjer nimajo zavidljivih »materialnih

osnov«, pa je kljub temu veliko bolj uveljavljeno samoupravljanje. Samoupravljanje se v takih delovnih organizacijah ni uveljavilo zaradi večje ali manjše materialne baze — pač pa tudi zato, ker je nekdo to hotel. Niti ni važno, kdo je ta »nekdo«: sindikat, Zveza komunistov ali posameznik, ki lahko pomembno vpliva na ta razvoj, na primer direktor — kot organ samoupravljanja — važno pa je, da ne pozabimo, kako pomembno je za razvoj samoupravnih odnosov prizadevanje, hotenje vseh tako imenovanih subjektivnih sil.

Zivljenje proizvodnih delovnih organizacij v minulih letih nam nudi še drugačne in dovolj poučne primere. Imeli smo, če lahko tako rečem, nekaj »dobro idočih podjetij« z dobrimi in odličnimi organizatorji proizvodnje. Vsaj tako smo trdili. V teh, sicer posameznih podjetjih pa je bilo samoupravljanje nekaj povsem formalnega. »Samoupravljanje pač, ki doslej še ni škodilo«, kot je dejal strokovni delavec

Ekonomska razvitost je najosnovnejši pogoj za uveljavitev samoupravnih odnosov

Kar zadeva materialno osnovo samoupravljanja v proizvodni delovni organizaciji, je treba pristaviti, da za materialno osnovo samoupravljanja ne moremo šteti samo tistega dela novo ustvarjene vrednosti, s katero razpolaga kolektiv po vsakokratni delitvi z družbo. Materialna osnova ni samo čisti dohodek, ali kot tudi slišimo, samo tisto, kar ostane za sklade po izplačilu osebnih dohodkov. Kakorkoli je to pomembno, še ni vse. Manjkajo stroji, osnovna sredstva! Takšno poenostavljeno opredeljevanje materialnih osnov samoupravljanja ima lahko povsem negativne posledice: če bi proizvajalci pozabljali, da so stroji, proizvodne naprave sploh, največja materialna osnova samoupravljanja, ne bi bili daleč od tega, da ugledajo svoj lastni napredek izključno v prizadevanjih, da bi od novoustvarjene vrednosti odščitili še večji delež, ne glede na to, kako so bila osnovna sredstva izkoriščena, kakšna je bila produktivnost dela itd. Torej, namesto gospodarjenja v podjetju nam vsem znana usmerjenost navzven, usmerjenost v tisto nesprijemljivo izključno prizadevanje, da bi dosegli ugodnejše razmerje v delitvi, višjo ceno ipd. Ta medalja ima kot vsaka seveda tudi drugo plat — neenake pogoje gospodarjenja itd., o čemer smo razpravljali na prejšnjem plenumu. Končno pa je vprašanje materialnih osnov samoupravljanja vprašanje ekonomske razvitosti vse dežele. Visoka ekonomska razvitost je najosnovnejši pogoj za popolno uveljavitev samoupravnih odnosov. Zdaj nas zanima predvsem to, ali je delitev ustvarjenega dohodka, oziroma, ali so odnosi pri delitvi taki, da vselej nudijo moralno in materialno stimulacijo za racionalno gospodarjenje in tudi to, ali so odnosi pri delitvi taki, da konkretni ekonomski instrumenti omogočajo sa-

mo upravljanjem, da lahko vsak čas spoznajo in le s svojim delom vplivajo na svoj položaj v družbenem gospodarstvu. Vemo, da ni vselej tako. Odnosi pri delitvi in povsem konkretni instrumenti delitve niso vselej v skladu niti s samoupravljanjem kot družbenim odnosom, niti ne nudijo omenjene stimulacije za boljše gospodarjenje. Tudi iz tega izhajajoče slabosti v ekonomiki, gospodarske težave, ki terjajo prav zdaj povsem administrativno

Menim, da bo takih primerov toliko več tudi v prihodnje, kolikor manj bomo razvijali celovito samoupravljanje. Se slabše pa bi bilo, če se ne bi zoperstavili tistim, ki menijo, da je od njihove pripravljenosti in volje odvisno, do kod samoupravljanje lahko gre in kje naj se — v imenu »proizvodnega reda« — neha.

mo upravljanjem, da lahko vsak čas spoznajo in le s svojim delom vplivajo na svoj položaj v družbenem gospodarstvu. Vemo, da ni vselej tako. Odnosi pri delitvi in povsem konkretni instrumenti delitve niso vselej v skladu niti s samoupravljanjem kot družbenim odnosom, niti ne nudijo omenjene stimulacije za boljše gospodarjenje. Tudi iz tega izhajajoče slabosti v ekonomiki, gospodarske težave, ki terjajo prav zdaj povsem administrativno

Nagrajevanje po delu naj bo dosledno vezano na produktivnost dela

Stališče sindikata je slej ko prej isto — nagrajevanje po delu vezano na produktivnost dela. Nikdar pa v sindikatih nismo trdili, da je socialistično načelo nagrajevanja uresničeno prav v vsaki delovni organizaciji, ali da je že sploh uresničeno. Kar naprej razpravljamo o pomanjkljivostih različnih sistemov nagrajevanja, o nesprijemljivih razlikah v sistemih nagrajevanja, ki ene nagrajujejo po delu, druge pa samo po času. Ne da bi ponavljali vseh nam dobro znanih nedoslednosti — toda zdi se mi, da bi bili zdaj lahko še malo bolj nestrpni, če ugotovljamo, da se stvari nikamor ne premaknejo. Mimogrede naj omenimo tehtno analizo o sistemu notranje delitve, ki jo je pripravil republiški sekretariat za delo (nekaj podatkov smo vnesli tudi v gradivo za plenum), ki to našo nestrpnost lahko samo podžiga. Četudi bi bili nekritično pripravljeni kar naprej upoštevati, da sestavljanje dobrega pravilnika ni enostavna stvar, pa ostane vsaj vprašanje, zakaj smo tiho pristali, da imamo trenutno kar

ukrepanje, bi radi prevrgli na pleča samoupravljanja. Ni prvič, in verjetno tudi ne zadnjič, da takrat ko uveljavljani ekonomski sistem pride navzkriž z družbenoekonomskimi odnosi, ko pride do kakršnihkoli težav, kažemo s prstom na samoupravljanje — češ tu je vzrok in krivec. Čeprav smo o tem pisali v poslanem gradivu, kaže vnovič omeniti, da je samoupravljanje bistvena vsebina socialističnih družbenih odnosov. Tem novim družbenim odnosom pa se mora nenehno prilagajati vse; tudi ekonomski sistem, zato da bi z objektiviziranjem kriterijev in načel lahko vplival v nasprotni smeri na razvoj odnosov. Ekonomskih težav, neskladij, inflacijskih tendenc itd. ne bomo prebodili z omejevanjem samoupravljanja ali — kot se to najraje razume — z omejevanjem pravic in sredstev, s katerimi razpolagajo proizvajalci, namreč s poglobljanjem samoupravljanja, predvsem pa z izpopolnjevanjem ekonomskega sistema. Ni malo takih ne le v upravnih organih, pač pa celo med organizatorji proizvodnje v delovnih organizacijah, ki te svoje pomisleke na račun samoupravljanja zadnje čase tudi konkretizirajo. Tako pravijo, da je »nekontrolirano« nagrajevanje osnovni vzrok za neskladno delitev družbenega dohodka na osebno, splošno in investicijsko potrošnjo. S tem namigujejo na predpisovanje enotnih meril za delitev dohodkov ali pa vsaj omejevanje pravic proizvajalcev pri tej delitvi. Prav nič ni treba dokazovati, da bi s tem kratili eno najosnovnejših pravic delovnih ljudi in spodrezali osnove najpomembnejše spodbude za racionalno gospodarjenje — dejstvo je, da že govorjenje o tem vnaša v delovne organizacije škodljiv nemir.

64% pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov nezakonitih, kar pomeni, da niso usklajeni s predpisi iz prejšnjih let, da so bili spremenjeni mimo DS, UO, kolektiva itd. Celo v teh primerih, ko gre za kršitev zakonov ali pa samoupravnih aktov, ne poznamo primera, da bi bil kdorkoli za to materialno in moralno odgovoren. Ali bomo potemtako samo govorili o načelu, da morajo biti po delu nagrajeni vsi in ne le del zaposlenih?

Razen načela, ki je zapisano v ustavi, nimamo in niti ne pričakujemo predpisa, ki bo določil sankcije za tiste, ki ne izgrajujejo sistemov delitve tako, da bi pri delitvi osebnih dohodkov ustvarjali enake pogoje za vse. Žal, toda zdi se, da si mislijo: »Vi kar govorite, nam je tudi tako dobro.« In res, težava je prav v tem, da tisti strokovni delavci, ki bi bili lahko edini nosilci boljših sistemov delitve osebnih dohodkov — ponekod ne kažejo — ne bom rekel razumevanja — marveč pripravljenosti za to, da bi izpopolnjevali te sisteme delitve. Gre torej za to, da ugotovimo, ali je še potrebno, da drug drugega pripravičujemo o potrebnem izpopolnjevanju sistemov nagrajevanja po delu, ali kaže uveljaviti tudi moralne sankcije za tiste, ki odklanjajo, da bi se resno lotili teh nalog. Navsezadnje ni nikjer zapisano, da bi moral tisti, ki ne opravi, ne zna ali ne razume svojega dela tudi ostati na takem delovnem mestu.

Govorjenje o »nekontroliranem« nagrajevanju vnaša v nekatere delovne organizacije nemir — češ »zamrznjenju cen« bo sledilo še »zamrznjenje plač«. Ker mislijo tako tudi posamezniki v delovnih organizacijah, se je v nekaj primerih že porodila ideja, da bi kazalo osebne dohodke povečati — brez večje produktivnosti in večjega obsega in realizacije proizvodnje — še preden pride do tega. Kaj naj rečemo drugega kot to, da se bomo morali takim, povsem neodgovornim poskusom najodločneje upreti. Zares je težko razumeti, kako da posamezniki ali celo organi samoupravljanja lahko pozabijo, da kaj takega ni njihova samoupravna pravica, marveč groba kršitev vseh dogovorov o samoupravljanju sploh in zato končno »voda na mlin« idejam o centralizaciji ali vsaj omejevanju pravic pri delitvi. Torej prav tisto, česar tudi sami in v imenu samoupravljanja nočejo. Opozarjamo tudi na to, da v nekaterih delovnih organizacijah že pripravljajo prav iz istih nagibov in tar se da »ilegalno« tudi nove pravilnike.

Sindikati smo proti deformacijam delitve osebnih dohodkov. Osebnih dohodki naj se gibljejo skladno s produktivnostjo; vztrajali bomo, da v delovnih organizacijah izpopolnjujejo pravilne o delitvi osebnih dohodkov in da ključijo v nagrajevanje po delu vse, tudi operativne, strokovne in administrativne delavce. Prepričani smo tudi, da bodo najnoviši in pričevljeni ekonomski politični ukrepi, kot so npr.



Pod predsedstvom predsednika RS ZSS Franca Popita je bil minuli torek v Ljubljani razširjeni plenum republiškega sveta, posvečen problematiki samoupravljanja. Uvodno besedo v razpravo je podal tovariš Mitja Švab, predsednik komisije za samoupravljanje pri republiškem sindikalnem svetu

omejevanje investicij, samofinanciranje obratnih sredstev itd. najbolj učinkovito omejili možnost, da bi povečali osebne dohodke mimo uspehov v proizvodnji.

Vsa ta kritika sistemov nagrajevanja in napačnih tendenc pa še ne pomeni, da je treba zaradi tega misliti že na odstopanje od načela nagrajevanja po delu, na katerem počiva bistveni del samoupravnih odnosov med ljudmi in zato tudi stimulacija za večjo produktivnost dela in proizvodnjo. Taka mnenja so povsem identična z že

omenjenim prepričanjem, da je treba zaradi ekonomskih težav omejevati samoupravljanje, kar pomeni tudi omejevanje razvoja socialističnih družbenih odnosov. Napredek je v razvijanju oziroma nenehnem in skladnem izpopolnjevanju ekonomskega sistema. Pri delitvi osebnih dohodkov v delovnih organizacijah gre za isto. Ne bomo omejevali ali celo odstopali od socialističnega načela delitve po delu, ki j ustavna samoupravna pravica delovnih ljudi, pač pa se bomo trudili, da izpopolnimo sisteme notranje delitve.

Formalna decentralizacija ne koristi ne samoupravljanju ne proizvodnji

Poglabljanja in razvijanja samoupravnih odnosov, kot rečeno, ne moremo predpisati. Ne zatika pa se nam samo pri izgrajevanju sistemov za delitev dohodka po delu, marveč še marsikje drugje. Ni ga, ki se ne bi strinjal z vsebino 10. člena ustave, ki opredeljuje mesto in vlogo delovne enote v sistemu samoupravljanja. V načelu, seveda, drugače pa je v praksi. Delovne enote je oblikovalo veliko gospodarskih delovnih organizacij zlasti v industriji, gradbeništvu in kmetijstvu. Imamo že precej ocen o položaju delovnih enot, zadnja je že omenjena analiza sekretariata za delo. Vse te ocene kažejo, da so delovne enote v bistvu in prevečkrat samo povsem formalna oblika samoupravljanja in zato brez vsebine, ki bi nudila vsaj nekaj možnosti, da bi se proizvajalci bolj neposredno vključili v odločanje, sodelovanje o »vprašanjih svojega dela«. Delovne enote so organizirali ponekod, kot kaže, le zato, da je mir pred tako imenovanimi »političnimi forumi«, ki o tem nenehno »pridigajo«. Če imamo samo zato (danes v primerjavi z letom 1961 za 15 do 23 % različno v različnih gospodarskih panogah) manj delovnih enot v delovnih organizacijah — ni prav nič narobe. Formalne, zaradi ljubege miru upeljane delovne enote ne koristijo niti razvoju samoupravljanja niti proizvodnji. Toda vprašanje je, zakaj so bile in so največkrat tudi tam, kjer jih niso ukiniti — delovne enote samo formalna institucionalna oblika dela.

Dobro vemo, da se delovne enote ne bodo uveljavile, če organizacija dela in še posebej obračun stroškov v delovni organizaciji ne bo takšen, da bi lahko vedno vedeli, kakšen je dejanski ekonomski položaj posamezne delovne enote. Ne samo ugotavljanje stroškov proizvodnje za delovne enote, marveč ugotavljanje stroškov po vrstah in mestih nastanka, za vsako delovno mesto in vsak proizvod, je sploh osnova gospodarjenja in ne le samoupravljanja. Prav tega pa v mnogih delovnih organizacijah nimajo, čeprav to neizogibno terjata tako ekonomično poslovanje kot samoupravljanje. Zdi se, da gre tudi v tem primeru za določen odpor nekaterih organizatorjev proizvodnje. Dokler v delovni organizaciji

ni take organizacije dela in ne zasledujejo stroškov proizvodnje, je vse v najlepšem redu — vse delovne enote in vsa delovna mesta so rentabilna in samoupravljanje oziroma njegovi organi so — hočeš, nočeš — potisnjeni v posplošeno razpravljanje o splošnem gospodarskem položaju podjetja. Kako hitro pa bi imeli organizacijo, o kakršni govorimo, bi se pokazale tudi vse pomanjkljivosti v proizvodnji in poslovanju. Delovne enote bi imele materialne pogoje svojega dela ne dlani, pokazalo bi se, kdo je zaradi slabe ali dobre organizacije proizvodnega procesa rentabilen in kdo ni — kratka organizatorji proizvodnega procesa in poslovanja bi bili primorani dokazati, da so dejansko usposobljeni za delo, ki jim je poklic in za katerega prejema nagrado. Oportunitizem torej, še večji zato, ker vemo, da so drugje po svetu že leta 1922 spoznali, kako pomembna je taka organizacija oziroma zasledovanje proizvodnih stroškov za uspešno poslovanje podjetja. Tu ni kaj izumljati, ker bi znova odkrivali Ameriko. Treba bi bilo le prilagoditi te izkušnje, sisteme in metode ter takim tehnološkim in ekonomskim osnovam dodati še sociološke, šele to bi bila delovna enota, o kateri govori ustava.

Tudi o tem se pogovarjamo že od leta 1957 (dohodkovni sistem) naprej in upravičeno smo že nestrpni. Kdo je kriv, če v delovni organizaciji zdaj ugotavljajo, da je taka organizacija sicer potrebna, samo asortiment proizvodov, surovin, sestavnih delov itd. je tako velik, da računovodstvo tega ne more zasledovati. »Peš«, kot pravimo, tega zares ne more. Toda prav v takih delovnih organizacijah so kupili že avtomatske stroje, v knjigovodstvu in v računovodstvu pa poznajo še vedno le svinčnik in indigo. Skoraj odveč pa je polemika s tistimi posamezniki, ki pravijo, da bi ugotavljanje stroškov do delovnih enot lahko sprožilo dezintegracijske procese.

Dilem tu pravzaprav ni. Ali se moramo sprizniti s tem, da se bomo o delovnih enotah še naprej načelno pogovarjali ali pa moramo terjati, da to delo prevzamejo strokovni delavci, ki stvar poznajo in znajo.

Obveščanje je sestavni element samoupravnega mehanizma

Pogovarjamo pa se še o drugih, za poglobljeno samoupravljanje zelo pomembnih odnosih. Vzemimo za primer le še obveščanje proizvajalcev. Trdimo, da je obveščanje in obveščeno eden od bistvenih pogojev za sodelovanje v samoupravljanju. Vemo tudi, da je neobveščeno nemalokrat neposreden povod za protestno ustavitve dela. Stvari pa se kljub temu ne premaknejo. Nismo pripravljeni upoštevati niti izkušnje tistih delovnih organizacij, ki so spoznale, da informiranje ni stvar dobre volje in pripravljenosti ali nekakšnega razumevanja posameznika — pa so zato določile, kdo, kdaj in o čem mora obveščati in narobe, kdo mora odgovarjati na predloge in mnenja proizvajalcev. Tako medsebojno obveščanje o najvažnejših vprašanjih pomeni le formalna pravica (v osnutkih piše običajno: vsak proizvajalec ima pravico, da je informiran. To je vse),

marveč tudi dolžnost. Dolžnost tistega ki informacije posreduje, kot tudi dolžnost vseh proizvajalcev, da so informirani, če imajo za to možnost. Še zlasti pri informiranju je očitno, da to ne more biti le nekakšen pasiven odnos in nenehno »iskanje pravice«, da bi bil informiran, marveč je to tudi vprašanje aktivnega odnosa vseh samoupravljalcev, ki naj informacije terjajo — sicer pa naj svojo neobveščeno pripisujejo tudi lastnemu odnosu do samoupravnih pravic!

Menimo, da je prav ta aktiven in pasiven odnos do samoupravljanja sploh, zelo pomembno vprašanje o katerem bomo morali razmišljati in razpravljati — že zato, ker bi sicer postopoma prav lahko privzgojili napačno mnenje, drugo skrajnost — in sicer, da sam kot samoupravljalcev nisi dolžan nič storiti za uveljavljanje samoupravljanja.

Samoupravljanje je in mora biti sinonim za red in proizvodno disciplino

Omenili smo zgrešena mnenja o tem, da se je samoupravljanje kompromitiralo, da bi bil gospodarski napredek večji, če bi samoupravljanja ne bilo in podobna »razglabljanja«. V delovnih organizacijah naletimo še na eno mnenje, ki ga moramo omeniti, čeprav je to naštevavanje različnih mnenj že neprijetno. Pravijo, da je gospodarjenje ogroženo »ker ni reda«. To pomeni, da ni reda v proizvodnji, da so samoupravni odnosi in demokracija osnova za nered pri delu. Malo manj kot da je samoupravljanje sinonim za nered in proizvodno nedisciplino! Tu in tam si posamezniki zares približno tako predstavljajo samoupravljanje. Toda teza o tem, »da ni reda«, ima svoje globlje korenine. Za tem stoji, kolikor smo lahko razbrali iz razprav, vprašanje avtoritete in tako zvane vodilne linije.

Nihče ni za nered v proizvodnem procesu. Samoupravljanje mora postati

sinonim za red in proizvodno disciplino. Tu ni nesporazuma, pač pa se ne razumemo edinole pri vprašanju, kdo naj bo tista avtoriteta, ki poskrbi za red. Posameznik, direktor, delovodja ali klasični mojster? S tem se ne moremo strinjati. Proizvodna disciplina mora biti zasnovana na avtoriteti samoupravljanja ali točneje na avtoriteti samoupravnega dogovora! Samo to je pot do prostovoljnega in zato tudi učinkovitega podrejanja proizvodni disciplini. Proizvajalci se morajo dogovoriti o delovnem času in organizaciji dela, določimo — potem pa se morajo brezpogojno podrediti temu demokratičnemu dogovoru in prevzeti tudi vsi odgovornost, če ga kršijo. Kaže, da tega ne bi bilo težko razumeti, če posamezniki ne bi napačno med seboj povezovali pojmov: ugled in avtoriteta. Oboje je moč pridobiti samo z delom ne pa z ukazovanjem ali, bolj milo rečeno, z vodenjem ljudi namesto stvari.



Zadnjega plenuma RS ZSS so se udeležili razen članov tudi predsedniki občinskih sindikalnih svetov. Na sliki: člani plenuma in gostje med razpravo v klubu poslancev

Samoupravljanje ni le pravica, je tudi dolžnost

Naša prizadevanja, da bi uveljavili in poglobljali samoupravljanje, mu krepili materialno osnovo, bi oslabila, če delovni ljudje ne bi razumeli, da samoupravljanje ni samo pravica, marveč tudi dolžnost. Gre zlasti za dolžnost, da z osnovnimi sredstvi tako gospodarimo, da bomo koristili. Mimo drugega pomeni to, da delovna organizacija ni absolutno samostojna. Vsi skupaj pa včasih, ko govorimo o samoupravljanju, mislimo prav na tako absolutno samostojnost in celo zagovarjamo delovno organizacijo, ki očitno deluje mimo interesov skupnosti. Socializem in samoupravljanje ne pomenita dezintegracije družbe ali njene ekonomike na samoupravno absolutno samostojne celice. Samoupravnost je relativna samostojnost vsake delovne organizacije, kajti ves razvoj je v vse večji integraciji, ne narobe. Socializem zares ni preprost seštevek delovnih organizacij in komun!

V življenju pa se nam taka miselnost kaže skozi nešteto najrazličnejših stališč. V zadnjem času smo lahko slišali za nekaj delovnih organizacij, ki so v imenu samoupravne samostojnosti zavračale vsako, kot so rekli, »mešanje občine v njene notranje zadeve«. Zda, ko imajo milijonske izgube, kličejo na pomoč komunio in družbo, torej so pripravljani z njo sodelovati. Bilo bi prav, če bi v vseh primerih, ko je očitno, da je nastala izguba zaradi slabega in neodgovornega gospodarjenja odrekli pomoč prav tisti, ki o pravem času niso mogli prodreti skozi zid »absolutne« samostojnosti.

Kot sicer ne bomo nikdar pristali na prisilno združevanje delovnih organizacij — pa po drugi strani tudi ni vse v redu, če, recimo, nekateri zavračajo prav vsak predlog za kooperacijo in poslovno sodelovanje z »argumentom« samoupravne samostojnosti. Značilno za pojmovanje samoupravnih pravic in demokracije na različnih nivojih je tudi dogovarjanje o združevanju sredstev ali podobnem. Tako so se ponekod demokratično dogovorili, da bodo delovne organizacije prispevale sredstva za strokovno, drugostopenjsko šolstvo. Sredstva niso bila zbrana, vsaj dovolj ne, ker so nekateri razumeli demokracijo in samoupravnost kot pravico, da dogovora ne izpolnijo. Tako nekateri razumejo tudi poslovne dogovore. Skratka, demokratičnost in samoupravljanje je v tem, da danes ne uresničijo tistega, kar si se dogovorili večeraj. Tak odnos je možen zato, ker se mnogokrat dogovarjajo le posamezniki, ne pa samoupravni organi ali vsi samoupravljalci, kolektiv. Ko bomo dosegli dogovore na tej ravni, bomo lahko upravičeno vztrajali tudi na odgovornosti kršiteljev. Očitno pa je še nekaj: na to absolutno samoupravno samostojnost se največkrat sklicujejo tam, kjer je najmanj samoupravljanja. Tako ne bo nesporazuma glede tega, kdo je lahko nosilec takih stališč.

Ni samoupravljanja brez znanja

Prizadevanja za racionalno gospodarjenje terjajo uveljavljeno samoupravljanje, toda tudi znanje. Znanje terjata oba, samoupravljanje in gospodarjenje. Celotno trdimo, da intenzivno gospodarjenje terja neprimerno več znanja kot ekstenzivno širjenje proizvodnje. Ko pa govorimo o samoupravljanju se moramo zavedati, da je to tudi duhovni proces. To pa zahteva določeno kulturo raven in splošno izobrazbo vseh tistih, ki se vključujejo v samoupravljanje. Če gradivo, ki smo ga poslali, nas opozarja, da so prizadevanja za to, da bi povečali usposobljenost proizvajalcev za delo in za vključevanje v samoupravljanje, naša neposredna in zelo odgovorna naloga.

Mimo drugega bomo morali doseči, da postane popolna osnovnošolska izobrazba pogoj za sklepanje rednega delovnega razmerja. Razumljivo, da to ni uresničljivo, dokler take zahteve ne bo zapisala v svoje statute večina delovnih organizacij, če že ne vse. Prav tako pa bi morali vztrajati, da delovne organizacije nudijo materialne možnosti, da dokončajo osnovno šolo vsi tisti, ki so se že zaposlili, toda nimajo popolne osnovne izobrazbe. Kot vidite, se omevamo za določen pritisk, ki naj bi ustvaril bolj odgovoren odnos do splošne izobrazbe pri tistih, ki si morajo znanje pridobiti in pri samoupravnih organih, ki sklepajo delovna razmerja.

Še zlasti pa bi bilo treba doseženo stopnjo izobrazbe povežati z osebnimi dohodki. S sedanjimi merili za delitev smo to vprašanje zanemarili do take mere — ali pa smo kriterije tako izmislili — da je interes za pridobitev splošne in strokovne izobrazbe skoraj popolnoma usahnil! Potem seveda, se tudi drugič ne bomo smeli čuditi podatkom, ki govorijo, da polovica Slovencev nima dokončane osnovne šole in še manj, če za to ne bomo uspeli poglobiti samoupravljanja in povečati uspehov v proizvodnji.

Problem pa je tudi struktura in usposobljenost strokovnih kadrov v gospodarskih delovnih organizacijah. Medtem ko je tehniški kader potrebno strokovno usposobljen, imamo v podjetjih industrijske psihologe, kadrovice in včasih celo ekonomiste, ki nimajo šol, ki so potrebne za take poklice. Precejšen odstotek jih ima celo samo osnovno šolo. Še bolj akutno je število teh strokovnih delavcev v delovnih organizacijah. Trenutno nima niti eno

podjetje sociologa in zaposlenih je le približno 60 delavcev drugih omenjenih poklicev. Samo industrijskih delovnih organizacij pa je več kot 500! Le kako naj se potem mimo tehniških vprašanj rešujejo tudi vsa druga, nič manj pomembna vprašanja odnosov v proizvodnji. Razlogov za pomanjkanje tega kadra je več. Taka politika štipendiranja, ki favorizira tehniške poklice, še bolj pa je temu kriv odnos do teh poklicev. Poznamo primere, da so ljudje teh poklicev zapustili delovno organizacijo že po nekaj mesecih, ker so našli na mnoge osebne težave in podcenjevanje njihovega dela. Rešitev pa ni le v tem, da bi vzgojili in zaposlili več strokovnjakov za ta področja, marveč bomo morali dobiti tudi take tehniške strokovnjake, ki bodo bolj poznali tako ekonomiko podjetja kot tudi industrijsko sociologijo oziroma samoupravljanje. To pa je odvisno od študijskih programov in od sistema dopolnilne vzgoje.

Ko govorimo o strokovnih kadrih kaže povedati še tole: Težko se uveljavlja misel o tem, da je treba sistematično urediti, torej določiti tudi v statutih, možnost menjave (govorimo o možnosti in ne obvezni menjavi) na vseh kolikaj odgovornih delovnih mestih. Po navadi pravimo: možnost menjave od predelavca do direktorja. Ker tega principa ne uveljavljamo, sposobnejši ne dobe bolj odgovornega dela, tisti pa, ki so na takih delovnih mestih ne kažejo pripravljenosti, da bi se še naprej usposabljali. Sicer pa, kot ste lahko razbrali iz gradiva, niti obvezna reelekcija direktorja v statutih dostikrat ni zadovoljivo urejena. Odpora proti možni menjavi na strokovnih delovnih mestih in vzrokov pomanjkljivega normiranja reelekcije za direktorja menda ni treba pojasnjevati.

V samoupravnih aktih moramo uzakoniti samoupravne odnose

Nikdar nismo bili mnenja, da statuti in samoupravni akti lahko kar sami pomenijo tudi uskladitev vseh samoupravnih odnosov. Toda prav tako ne moremo pristati na podcenjevanje aktov, ki normirajo, zapišejo, kakšne so pravice in dolžnosti delovnih ljudi. Zato sta aktualni predvsem dve nalogi:

Prvič, dopolnjevanje statotov zato, da bodo usklajeni z razvojem odnosov. Ocena statotov gospodarskih delovnih organizacij dovolj jasno kažejo na pomanjkljivosti, kot npr. da pravice in dolžnosti niso konkretizirane, da sistem medsebojnega obveščanja ni izdelan itd. Dopolnjevanje statotov pa terja tudi širjenje materialnih osnov samoupravljanja. Če večkrat smo ugotavljali, da je tudi zaradi boljšega gospodarjenja potrebno proizvajalce vključiti tudi v razprave in odločanje o enostavnih in razširjenih reprodukciji in ne le v odnose pri delitvi. To je končno njihova pravica in dolžnost. Spremembo statotov pa bo terjalo tudi njegovo usklajevanje z zakonom o delovnih razmerjih.

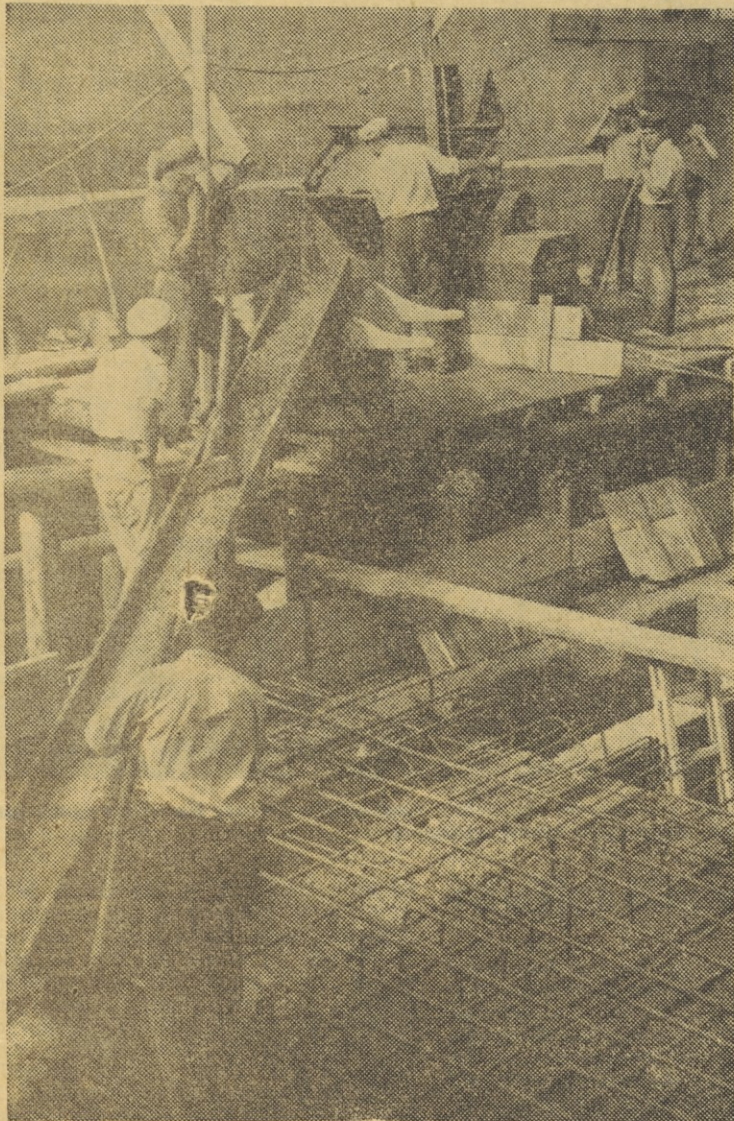
Druga naloga pa je, skrbno ocenjevanje tega, kako se v statutih in pravilnikih normirani odnosi uresničujejo. Poznamo že nekaj primerov samovoljne kršitve sprejetih določil. Takim poskusom bi morali takoj spodrežati korenine. Nadzora nad uresnitvijo statutarnih določil pa ne bo, če vsak zaposleni ne bo imel statuta in izvlečka najvažnejših določil in pravilnikov. Sindikati ne bi smeli biti pripravljeni na pogovarjanje o tem, ali je to velik ali majhen strošek.

Ker, vsaj posredno, zadeva tudi statute, bi omenili le še vprašanje zaposlovanja. Lani in še letos je kljub priporočilom najbolj različnih organov in tudi sindikatov zaposlovanje novih delavcev raslo hitreje, kot to dopušča gospodarski razvoj. Če sedaj, še bolj pa v prihodnje, bodo morali v nekaterih

delovnih organizacijah zmanjševati število zaposlenih. Zmanjševanje števila zaposlenih je dostikrat posledica poprejšnjega nepremišljenega ekstenzivnega širjenja proizvodnje. Zato se temu, prizadete delovne organizacije ne bodo mogle izogniti.

Toda vprašanje je, kdo in kako bo odpuščeni? V nekaterih delovnih organizacijah so na to, kot kaže, posamezniki kar čakali, češ, sedaj je priložnost, da se odkrižamo tistih, ki so, kot pravijo, »razbijanci«, »kritizerji« in podobno. V resnici pa gre za delavce, ki kot pravimo mi, mislijo s svojo glavo. Celotno delavskih svetov odpušča, ker so na sebah povedali tudi kaj nezazeleneza. Do sedaj je bila praksa, da so sprejemali in odpuščali delavce posamezniki, ne pa samoupravni organi. Takega zmanjševanja števila zaposlenih na sindikatih ne bomo nikoli razumeli in niti ga ne moremo dopustiti. Odpuščenje in sprejemanje na delo mora biti izključno stvar samoupravnih organov in njihovih komisij. To bo potrebno tudi v statutih in v pravilnikih o delovnih razmerjih natančno zapisati.

Poslan gradivo, ki opozarja še na druga, celo bolj važna vprašanja, naj bi bilo osnova za delo sindikatov. Vse, kar je zapisano, ni do kraja dognano — tega se dobro zavedamo. Toda vprašanja, kot so posredno in neposredno samoupravljanje, urejanje medsebojnih delovnih razmerij in kršitve pravic proizvajalcev in druga, so tako tesno povezana z našim prizadevanjem za večje proizvodne uspehe delovnih organizacij, da ne moremo mimo njih, še zlasti ne, ker obenem pomenijo tudi uveljavljanje samoupravljanja. V gradivu je končno tudi poglavje o protestnih ustavitvah dela. S tem smo želeli opozoriti, da morajo sindikati spremljati tudi te pojave, ki so sicer izraz protislovij, ki so in bodo spremljala naš razvoj. Napak pa bi bilo, če ne bi iskali vzrokov za take in podobne konflikte ter jih zatem omejevali.



Gradbinci imajo letos res ugodno vreme. Tega pa so po vsej verjetnosti še najbolj veseli tisti, ki v kratkem pričakujejo nova stanovanja
Foto: M. Šparovec

● AGROKOMBINAT LENART: Osebnih dohodki višji za 123 odstotkov

Čprav je Agrokombinat Lenart v Slov. gorah še zelo mlada kmetijska delovna organizacija, sodi med one, ki dosegajo na področju kmetijske proizvodnje zares lepe uspehe. Značilno za Agrokombinat pa je to, da je vse do minulega leta imel vedno le izgube zaradi razdrobljenosti in neurejene organizacije dela. Stanje pa se je zelo izboljšalo z združitvijo KG Lenart in Selee ter KZ Lenart, saj so tako lahko hitreje začeli kompletirati zemljišča, na katerih so pričeli racionalno uporabljati tudi težko mehanizacijo in uvajati boljšo notranjo organizacijo dela, ki omogoča absolutno specializacijo v sami proizvodnji. Tako so v Agrokombinatu takoj uvedli specializirane delovne enote, kot so poljedelska, živinorejska, sadjarska, vinogradiška itd., katere so se že zelo dobro uveljavile. To dovolj jasno potrjuje tudi podatke o rezultatih reorganizacije kmetijstva v lenartski občini, ki kaže, da so se prvi rezultati te uspele združitve pokazali že v 1963. letu, ko so imeli od načrtovane izgube 48 milijonov samo 23.000.000 dinarjev izgube in da so v lanskem letu načrtovali 14 milijonov čistega dohodka, dosegli pa so ga nad 26 milijonov dinarjev, kar je v celoti upravičilo združitve. Vse to pa jim je tudi omogočilo, da le enkrat uredijo sistem na-

grajevanja po uspehih dela in so sedaj že vsi zaposleni odvisni od povprečnega doseženega dohodka delovne organizacije in da po vsem tem ni nobeno naključje, da so uspeli od 1963. leta do danes zvišati osebne dohodke kar za 123 odstotkov. Tu pa niso pozabili tudi na kmetijske strokovnjake, katerim posebej vso skrb in pozornost. Trenutno štipendira Agrokombinat v Lenartu 24 študentov in dijakov, medtem ko nameravajo v naslednjem šolskem letu štipendirati še 20 dijakov na nižjih kmetijskih šolah v Turinšču pri Ptujju in v Svečini pri Mariboru.

Da bi čim bolj omilili stanovanjsko krizo, so nameravali graditi 11 novih stanovanj za svoje delavce, za kar so predvideli okrog 75 milijonov, vendar pa vsega letos ne bodo mogli uresničiti zaradi drugih nujnejših nalog. Vredno je še omeniti, s kakšno mehanizacijo razpolaga ta Agrokombinat in koliko bi še potrebovali kredita za mehanizacijo. Strojni park, ki je samostojna EE ima 14 avtomobilov, 38 traktorjev 1 buldožer, vendar menijo, da je to še premalo za take komplekse, zato nameravajo v tem letu nabaviti mehanizacije še za 100 milijonov dinarjev. Toda žal do danes Agrokombinatu še niso odobrili kredita, kar jim dela seveda precejšnje skrbi, saj jim bo v sedanjih okoliščinah primanjkovalo okrog 50 odstotkov strojev ter se bo pač zato toliko podaljšal rok spomladanske setve.

-oec-

● GORNJA RADGONA:

Predlogi občanov pred občinsko skupščino

Pred nedavnim je bila v Gornji Radgoni seja zborov občinske skupščine, na kateri so med drugim obravnavali razne predloge in vprašanja, ki so jih zastavljali občani na zadnjih dveh zborih volivcev. Razpravljali in sklepali pa so tudi o predlogu letošnjega proračuna občine Radgona, kateri znaša po predlogu 743 milijonov dinarjev, od katerih je kar 300 milijonov namenjenih solstvu, kar je 33 odstotkov več kot v letu 1964. Nadalje bodo porabili za socialno skrbstvo 39.000.000 din ali 34 odstotkov več kot lani, za kulturno-prosvetno dejavnost 26.000.000 ali 36 odstotkov več ter za zdravstveno varstvo 25 milijonov dinarjev ali 18 odstotkov več kot v minulem letu. Poleg tega bodo tudi krajevne skupnosti dobile letos za 30 odstotkov več sredstev kot v letu 1964, saj bodo dobile 24.000.000 dinarjev sredstev za svoje krajevne potrebe. Za negospodarske investicije so letos namenili kar 71.000.000 dinarjev, kar pomeni v primerjavi z lanskim letom dvakrat več. Okrog 151 milijonov dinarjev so predvideli za delo državnih organov, medtem ko bodo družbeno-politične organizacije dobile za svojo dejavnost ca. 29.000.000 dinarjev ali za 19 odstotkov več od lanskim sredstev, pa tudi za razne gospodarske posege nameravajo porabiti v letošnjem letu nad 57.000.000 dinarjev.

Odborniki so o posameznih postavkah živahno razpravljali. Tako so na primer zahtevali, da se morajo odobriti še dodatna sredstva za zdravstveno varnost, in sicer predvsem za preventivno dejavnost. Menili so tudi, da se mora namensko določiti več sredstev za brezplačne zobozdravstvene storitve za šolske otroke in za prevoz nosečnic, kmetijskih zavarovank. Ker bo v njihovem mestu letos zvezni festival Bratstva in enotnosti, kar bo nedvomno vezano tudi na precejšnjo finančno sredstva, so odborniki izrazili mnenje, da naj potrebna sredstva za to veliko prireditev prispevajo vse naše republike in ne samo oni. Razpravljali so še tudi o nekaterih drugih predlogih in sklepih, največ vsekakor o financiranju lokalnega lista Pomurski vestnik, saj je na zborih

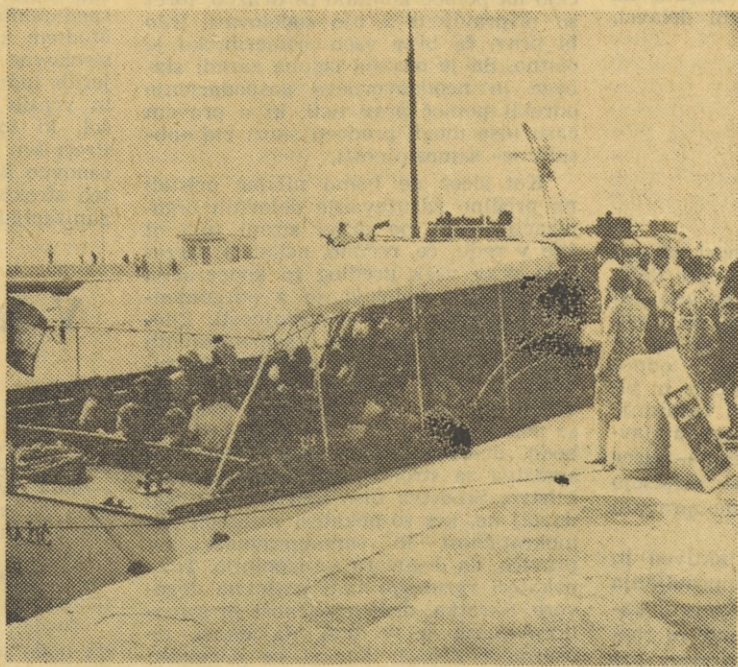
volivcev te občine skoraj več kot dve tretjini volivcev izreklo proti temu, da se dajejo toliko sredstva za lokalni list in da bi bilo potrebno ta sredstva za dotacijo Pomurskega vestnika črtati ali pa vsaj precej zmanjšati. Ne bomo se spuščali v to ali je tako stališče občanov-volivcev do njihovega lokalnega lista pravilno ali ne, saj imajo le oni pravico, da odločajo o teh sredstvih, vsekakor pa se popolnoma strinjamo z vprašanjem nekaterih odbornikov, češ »čemu sploh razpravljamo o nekaterih problemih in dajemo tudi predloge, če jih pa nihče ne upošteva.« Vsekakor je potrebno občanom-volivcem prisluhniti in tudi upoštevati njihove predloge, ne pa kar mirno preiti preko njih in si s tem po nepotrebnem zapravljati zaupanje in podporo.

-oec-

● KZ SELNICA OB DRAVI:

Še letos končana obnova sadovnjakov

Kmetijski strokovnjaki so ugotovili, da so v Dravski dolini ugodni pogoji za pridelovanje sadja. Da bi te prirodne pogoje čim bolj izkoristili, se je kolektiv kmetijske zadruge Selnica ob Dravi že leta 1963 odločil za načrtno obnovo strnjanih sadovnjakov na področju, od hidroelektrarne Fala do Viltuša. Na tem področju je kar 258 hektarov zemlje primerne za obnovo. Ker pa je imel kolektiv pred pričetkom obnove v upravljanju le 15 hektarov obdelovalne zemlje, so morali najprej pričeti s pridobivanjem zemlje. Občinska skupščina Maribor-Center jim je odstopila 10 hektarov zemlje, ki do takrat še ni bila razdeljena. Lani so uspešno zaključili tudi razgovore z Agrokombinatom Maribor, ki jim je odstopil 15 hektarov obdelovalne zemlje na tem področju. Z odkupom, zamenjavo in 20-letnim zakupom pa so do letos pridobili od kmetov nadaljnjih 132 hektarov obdelovalne zemlje. Tako so bili dani pogoji za pričetek ene največjih sadjarskih obnov v naši republici. Izdelani so bili tudi načrti. Zadrugi pa je bil odobren tudi kredit.



Za praznike na izlet z motornim čolnom

Foto: M. Šparovec

-oec-

● KRANJ:

Doslej največji izvoz »Iskre«

Izvoz podjetja Iskra je v letošnjem letu izredno narasel. Po predpogodbi z Jugobanko je podjetje uresničilo svoje pogodbene obveznosti takole: v januarju s 104 odst., v februarju 101 odst. in v marcu 97 odst., kar da skupno realizacijo prvega tromesečja 100,55 odstotka. Nasproti lanskemu letu je dosegel izvoz v istem obdobju: za januar indeks 306, za februar 471 in marec 458. To je doslej največja izvozna vrednost podjetja nasploh. Glavni delež v izvozu sta prispevali kranjska tovarna Elektromehanika z električnimi števeci, kinoprojektorji in avtomatskimi telefonskimi centralami ter tovarna elektromotorjev v Železnikih z izvozom celotne količine elektromotorjev v ZDA.

V februarju in marcu sta se tem tovarnam pridružili še Avtomatika s prodajo električnih gramofonov in Tovarna elementov s prodajo uporov in drugih sestavnih delov. Nemajhen prispevek celotni vrednosti je dal tudi izvoz industrijske opreme za Indijo, v sklopu Inženiringa za postavitev treh tovarn. Izreden uspeh izvoza je toliko bolj upoštevanja vreden, ker je v vseh mesecih v začetku letos občutno primanjkovalo deviz za nakup reprodukcijskega materiala iz tujine.

● ROGAŠKA SLATINA:

Varstvo otrok do jeseni urejeno

Zaposlene matere za majhnimi otroki si v Rogoški Slatini že dalj časa prizadevajo, da bi dobile za svoje otroke v času zaposlitve ustrezno varstvo in oskrbo. Vendar kot vse kaže, se jim bo letos ta dolgoletna želja tudi uresničila, saj upajo, da bo do jeseni že zgrajena otroško varstvena ustanova, ki bo paviljonskega tipa ter bo veljala okrog 30 milijonov dinarjev.

Večji del sredstev bodo prispevala tamkajšnja podjetja, kot je Steklarna »Boris Kidrič«, zdravilišče in druga manjša podjetja, nekaj občinska skupščina Šmarje pri Ješah, ostalo pa bo prispevala republika iz svojih sredstev. -ko

● »SIJAJ« HRASTNIK:

Težave zaradi dolgov kupcev

Medtem ko so lani v hrastniškem »Sijaju« ustvarili 485 milijonov dinarjev družbenega bruto produkta, ga bodo letos že 700 milijonov dinarjev, če na doseganje v prihodnje ne bo bistvene vplivalo pomanjkanje reprodukcijskega materiala.

Poseben problem predstavljajo v tej delovni organizaciji obratna sredstva, saj kupci dolgujejo toliko, kolikor sredstev ustvarijo z dvomesečno proizvodnjo.

Letos so se izdelki iz hrastniškega »Sijaja« pojavili prvič tudi na zunanjih tržiščih; v Zahodno Nemčijo bodo v tem letu izvozili za okrog 23 tisoč mark proizvodov, v Avstrijo pa za okrog 36.000 šilingov izdelkov. -vš-

-nik-

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV D



Uveljavitev samoupravnih pravic

DELOVNE ENOTE NAJ SAMO ODLOČAJO O DELITVI DOHODKA, UPORABI SREDSTEV, ORGANIZACIJI DELA IN MEDSEBOJNIH ODNOSIH.

Na aprilskih zborih delovnih ljudi v našem podjetju so se vsi naši delavci seznanili z novim pravilnikom o delitvi čistega dohodka za leto 1965.

Ob prvih zborih delovnih ljudi v naši tovarni, ki so se zbrali decembra lanskega leta med zasedanjem VIII. kongresa ZKJ, smo v našem časopisu zapisali, da so bili naši delavci veseli spoznanja in priznanja,

da s takšno obliko neposrednega sodelovanja pri oblikovanju smernic za naše delo postajajo zares samostojni upravljavci našega podjetja. Izrazili smo hkrati njihovo željo, naj bi ti zbori pomenili začetek in uvod v stalno in kar najbolj neposredno obveščanje kolektiva o vseh dogodkih in sklepih, ki so za našo delovno skupnost in njen razvoj kakorkoli pomembni, saj se bodo naši delavci le tedaj lahko uspešno in pozitivno vključevali v skupna prizadevanja, če bodo sproti vedeli, pri čem so in za kaj gre. Tudi naši delovni ljudje vse bolj spoznavajo, da je njihova usoda odvisna pravzaprav le od njih samih in da bo njihov kruh dejansko tak, kakor si ga bodo sami rezali.

Ta spoznanja in razpoloženja naših delovnih ljudi je medtem priznala tudi naša nova zakonodaja, predvsem z novimi temeljnimi zakoni o podjetjih, delovnih razmerjih, skrajševanju delovnega časa in še nekaterih drugih, katerih določila se usklajujejo z novo ustavo: ta je delavcu-samoupravljavcu tudi formalno priznala pravice, ki so se v vsakdanjem življenju že uveljavile kot nova smer v gospodarstvu z družbenimi sredstvi, določanju organizacije dela in medsebojnih odnosov.

Na teh temeljih novega razvoja bodo zbori delovnih ljudi tudi v prihodnje ena izmed najbolj očitnih oblik neposrednega sodelovanja članov našega kolektiva pri upravljanju podjetja in določanju njegove »poslovne politike«. V pogledu uveljavljanja popolnejšega samoupravljanja je novost v novem zakonu o podjetjih med drugim v tem, da dobe delovne enote več samoupravnih pravic, kakor so jih imele doslej. Zakon postavlja kot načelo pravice delovnih ljudi v delovnih enotah, da odločajo o delitvi dohodka, uporabi sredstev in razpolaganju z njimi, o organizaciji dela in sebojnih odnosih. Novi zakon o delovnih razmerjih pa jim daje

še nešteto drugih pravic, ki bodo našle svojo pravo podobo v ustrezno usklajenem statutu podjetja — tej njihov temeljni listini, ki si jo bo vsako podjetje v okviru zakonskih določil prirojilo po svojih posebnih potrebah.

Izhajajoč iz upoštevanja teh potreb in v skladu z določbami statuta naše delovne organizacije in ustreznimi zakonskimi določili je DS podjetja na svoji 11. redni seji, dne 26. II. 1965 sprejel pravilnik o delitvi čistega dohodka. Z njim naj bi se seznanili vsi člani kolektiva kar najbolj neposredno. Zato so bili 3. in 5. aprila t. l. sklicani delavci iz vseh delovnih enot in sektorjev na novo zbor delovnih ljudi, na katerih so vodilni funkcionarji tolmačili bistvena določila novega pravilnika.

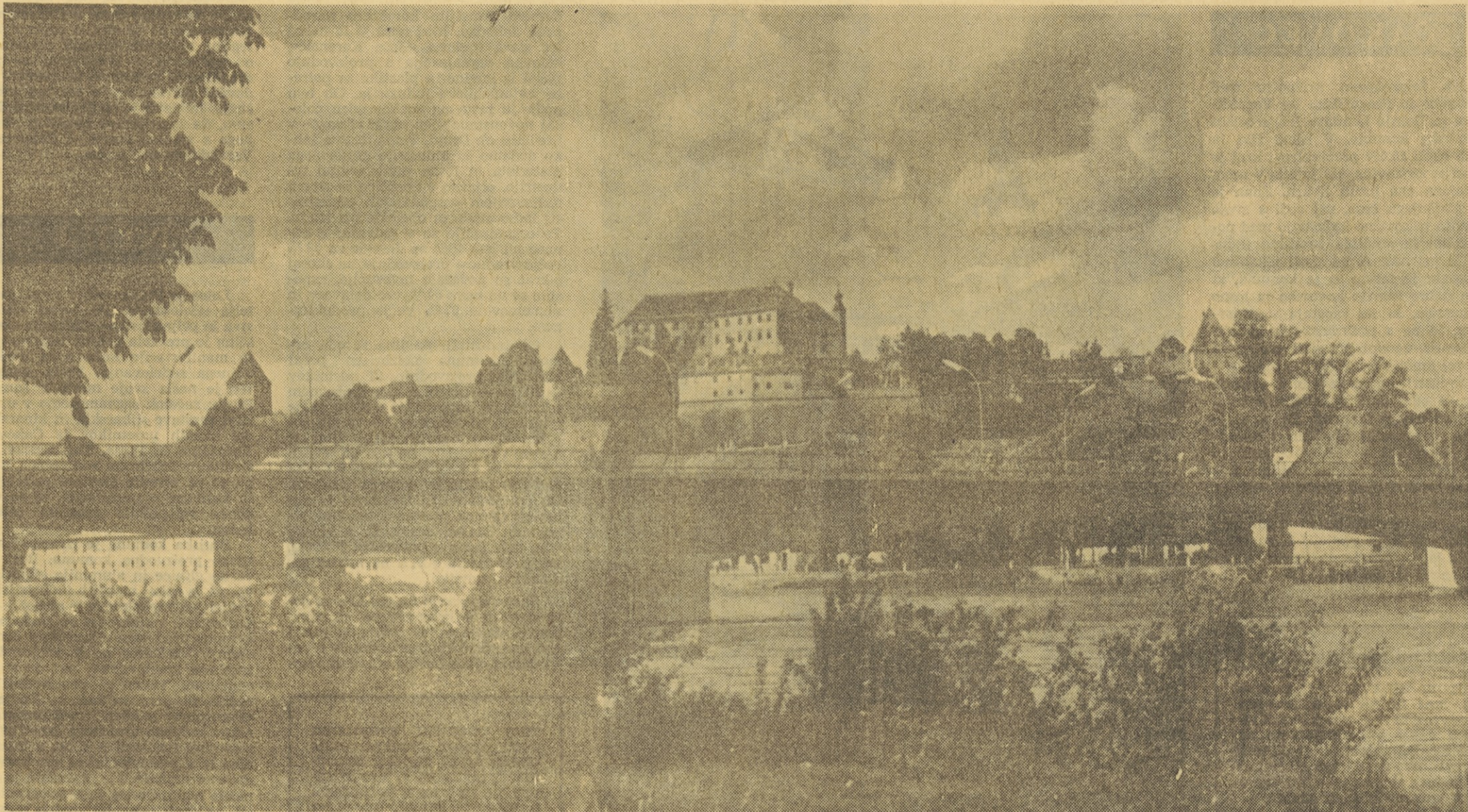
Naši delavci so povsod z zanimanjem sledili njihovi razlagi čprav je bil pravilnik že sprejet v razliki v obratnih delavskih svetih in

tudi razobešen. Iz razlag govornikov pa so lahko bolj nazorno in neposredno povzeli, v čem je bistvo novega sistema o delitvi čistega dohodka, ki pomeni v marsičem pravi preobrat v primerjavi z dosedanjim prakso Kriteriji, po katerih se bo odsele določal uspeh vsake proizvodne enote in sektorja, bodo bistveno vplivali tudi na določanje osebnih dohodkov po enotah in sektorjih, saj bodo ti izhajali odslej le iz osebne ustvarjalnosti in prizadevnosti vsakega posameznika in njegove delovne enote, vtem ko bodo »tarifne postavke« kot pavšalirani prejemki vse bolj izgubljali svoj pomen — tudi v zavesti delavcev. Čprav pravilnik o delitvi osebnih dohodkov še ni izdelan, je z novim pravilnikom o delitvi čistega dohodka udi za osebne dohodke jasno načrtana smer za popolno uveljavitev glavnega načela: **Vsa komur po njegovem delu!** Seveda bo ta sistem lahko dokončno uveljavljen šele, ko bo do kraja

izvedena tudi analitična ocena delovnih mest, ki je sedaj v teku.

Na zborih delovnih ljudi smo sicer povsod — razen na zboru delavcev iz sektorjev — pogrešali več diskusije in več prizadetosti navzočih za razpravo o posameznih konkretnih vprašanjih. Debata na sestanku delovnih tovarišev iz sektorjev pa je navrgla nekaj konkretnih vprašanj, o katerih bo treba pred kolektivom še spregovoriti, kakor npr. vprašanje o pravilnem ocenjevanju odgovornosti, ne le glede izpolnjevanja količinskih nalog v proizvodnji, temveč tudi v izpolnjevanju rokov, varčevanju z materialom itd., pa tudi o ocenjevanju dela in izpolnjevanju nalog v tako imenovanih režijskih enotah i. dr.

Ti drugi zbori delovnih ljudi v naši tovarni so nazadnje znova potrdili dragoceno takšnega sestajanja vsega delovnega kolektiva in pomen te prakse v prihodnje.



Pogled na Ptuj z desnega brega Drave, na središče komune, katere občinska skupščina je letošnji pokrovitelj IV. tedna Bratstva in prijateljstva

BODOČNOST JE V SODELOVANJU

PRVE VRSTICE

IZ ŠE NENAPISANE KRONIKE

Ptuj, Varaždin, Čakovec in Ormož — štiri komune, ki začnajo s pisanjem edinstvene, nedvomno nenavadne kronike: »medobčinsko sodelovanje« je lahko njen delovni naslov, vendar je v njem dosti več, kot tiči v informaciji teh dveh besedi. To je namreč sodelovanje v neizmerljivem obsegu, je zivanje namenov štirih komun v en sam namen, je svojstveno dopolnjevanje sistema naše socialistične demokracije. To medsebojno sodelovanje je nekoliko več kot samo priporočilo, je pravzaprav uzakonjeno v statutarnih določilih posameznih komun, saj nas 170. člen občinskega statuta ptujске komune seznanja z dolžnostjo občine, da razvija sodelovanje s sosednjimi občinami v socialistični republiki Hrvaški, posebno z občinami Čakovec, Varaždin, predvsem v izmenjavi izkušenj na področju gospodarstva in družbenih služb ter s krepitvijo medsebojnih stikov občinskih skupščin in njihovih organov, delovnih in samoupravnih organizacij ter družbeno političnih organizacij.

Katera izmed teh štirih komun — Ptuj, Varaždin, Čakovec in Ormož — je pravzaprav iniciator tega medsebojnega sodelovanja? Lahko bi zapisali — nobena ali vse — gre pač za akcijo prirodne oboležja, za realizacijo starih teženj približevanja, ki so že od nekdaj značilne za življenje in razvoj komun ob Dravi. Doslej je uresničevanje teh teženj nekoliko zavirala administrativna ureditev okraja, ki je v nekem smislu centralizirala komune v mejah dveh republik. Z ukinitvijo okraja pa je prišla do veljave prirodna zakonitost: Ptuj in Ormož sta se nagnila proti komunam v sosednji republiki, Varaždin in Čakovec pa sta kljub obstoječemu kotaru pokazala razumevanje, kar je spet akt prirodnosti, in sta segla v roki svojih sosedov. Vse štiri komune so ustanovile medobčinsko skupščino Stalne konference občin in Medobčinski odbor ter še poseben organ tedna »Bratstva in prijateljstva« zavoljo sodelovanja na področju kulture, turizma, tiska, radia, športa... Zlasti teden »Bratstva in prijateljstva« sodi med pomembnejša izhodišča v medobčinskem sodelovanju. Njegovo rojstvo preberemo v kroniki sindikalnih organizacij v vseh štirih komunah, ki so ga osnovale ter v štirih letih privedle na nivo, ki drami pozornost na območju celotne Jugoslavije.

Letošnji — IV. teden »Bratstva in prijateljstva« — tudi zasluži pozornost širše družbene skupnosti. S svojim izbranim programom — od razstav do nastopov, od turističnih manifestacij do zabavnih prireditev, od koncertov do folklore, gledališča, petja — ne zajema zgolj občinskih centrov — Ptuja, Varaždina, Čakovca in Ormoža — ampak sega tako rekoč v poslednje naselje, v malone sleherni delavsko središče v vseh štirih komunah: med njimi naštejemo Borl, Cirkovci, Grajena, Polensak, Ptujška gora, Zetale, Kidričevo, Majšperk, Videm pri Ptuju, Dornava, Leskovec, Lovrenc na Dravskem polju, Podlehnik, Zavrč, Gorišnica, Hajdina, Juršinci, Rogoznica, Sela... Ob značilnost tedna »Bratstva in prijateljstva«, katerega pokrovitelj je letos občinska skupščina Ptuj, da vsebuje širok obseg krajev, je s svojimi prireditvami blizu širokemu krogu ljudi, občanov, smemo pripisati še drugo značilnost, nedvomno pomembno: razmeroma lepo število gospodarskih organizacij, ki z dokajšnjim razumevanjem sodelujejo v tem tednu: Kmetijski kombinat Ptuj, trgovsko podjetje »Merkur«, Podjetje za popravilo voz, tovarna glinice in aluminija »Kidričevo«, ptujski obrat Gozdnega gospodarstva Maribor, »Avtooprema« Ptuj, trgovsko podjetje »Panonija«, občinska gasilska zveza, ribiška zveza, Združenje šoferjev in avtomehanikov, Avto-moto društvo...

Manifestacija, ob kateri lahko zapišemo toliko imen in naslovov, je vsekakor pozornost vzbujajoča manifestacija, zlasti pa letošnja, ki nosi v sebi pečat proslavljanja 20. obletnice osvoboditve in hkrati počastitve delavskega praznika — prvega maja.

Četrty teden »Bratstva in prijateljstva« je imel svoje predhodnike. Nastal je na temeljih, položenih leta 1961. Naslednje leto so ga komune prvič izvedle v Ptuju, ustanovljen je bil medobčinski odbor, s sedežem v Čakovcu, teden »Bratstva in prijateljstva« je kmalu postal tradicija in obenem in danes predstavlja žlahtno osnovo za širjenje medobčinskega sodelovanja na razna področja občinskih dejavnosti.

To širjenje je pogojeno v skupnih karakteristikah štirih komun, ki so si s svojimi gospodarskimi in kulturnimi značilnostmi izredno blizu, v svojih načrtovanih in sploh težnjah razvoja pa malone popolnoma enotne.

VARAŽDIN

Mesto, središče kotara in komune, sodi med starejša jugoslovanska mesta. Vse do izgradnje železniške proge Dunaj—Trst je uporno tekmovalo z Zagrebom, v prvih desetletjih tega stoletja je nekoliko zaostalo v razvoju, po drugi svetovni vojni pa je spet pohitelo v oblikovanju prepričljivega videza sodobnosti in napredka. V Varaždinu živi blizu 30.000 prebivalcev.

Varaždinska komuna sodi med industrijske občine: pretežni del narodnega dohodka ustvarja v železarski in tekstilni industriji, industriji kovinskega pohištva in obutve, dokajšen delež pri tem pa beleži tudi v prehranski industriji ter v poljedelstvu, ki uvršča med svoje pomembnejše proizvodne programe sadjarstvo. Samo v industrijskih podjetjih je v komuni zaposlenih blizu 12.000 ljudi, kar je daleč pred številom zaposlenih v ostalih panogah, na primer v gradbeništvu, kjer je zaposlenih okoli 2000 delavcev, v prometu s 1500 in v trgovini s 1300 zaposlenimi. V negospodarskih organizacijah — kultura in prosveta, socialno varstvo in zdravstvene službe, v organih samouprave, v zbornicah, na sodišču, v raznih ustanovah — pa je zaposleno nad 3300 domačinov.

Bežna primerjava med posameznimi številkami nedvomno seznanja s strukturo občanov v varaždinski komuni, ki je izrazito delavska, saj je odnos med številom proizvajalcev in številom administrativnih delavcev raznih poklicev — 77 proti 23, obenem pa je ob tem še podčrtana težnja občinske skupščine, da ta odnos še spreminja v korist števila delavcev, zaposlenih v neposredni proizvodnji. To je pač roka, ki ustvarja narodni dohodek z nad 6000 tonami raznih odlitkov sive litine letno, s 145 tonami kovinske opreme, z milijon 337 tisoč kvadratnimi metri blaga, z milijon 170 tisoč kosi konfekcijskih izdelkov, 372 tisoč pari obutve, z nad 3200 tonami proizvodov v prehranski industriji, s 3800 tonami proizvodov iz sadja... Če tem številkam dodamo še prizadevanje v lesni industriji in v gozdarstvu, ki presega letno 7000 kubičnih metrov, potlej si že lahko ustvarimo vsaj skromno predstavo o gospodarskih in delovnih karakteristikah Varaždina in njegove komune.

Skladno z deležem, ki ga ustvarjajo industrijska podjetja v narodnem dohodku, velja tudi pozornost občinske skupščine Varaždin potrebnim investicijskim naložbam v modernizacijo in razširjeno reprodukcijo industrije. Njej namenja letos nad 89 milijonov dinarjev. Ob tem pa dodeljuje komuna za razvoj kmetijske proizvodnje 45, prometa 35, obrt 23 in turizma nad 20 milijonov dinarjev. Investicije seveda dramijo pričakovanja in ta so poudarjena v letošnjih programih razvoja posameznih proizvodnih panog: kovinske industrije seznanja z indeksom 122 (odnos med lani ustvarjenim in letos predvidenim proizvodnim planom!),

industrija kovinske opreme s 139, tekstilna industrija s 112, konfekcijska s 126, industrija obutve celo s 146, prehranska s 113 in predelovalna industrija s 114.

To so podatki, ki zadevajo politiko gospodarjenja občinske skupščine. Lahko jih seveda dopolnimo še z razpoložljivimi podatki o siceršnjih vlaganjih posameznih delovnih organizacij v komuni potrebnejše proizvodne dejavnosti: predvsem je letošnji program naklonjen rekonstrukciji »Varteksa« in Varaždinske industrije svile i kišobrana, modernizaciji železniškega prometa. Železniško transportno podjetje namerava potrošiti kot investicije v modernizacijo prometa, za nakup šinobusov nad 784 milijonov, domače avtotransportno podjetje hiti z izgradnjo nove mehanične delavnice, a PTT podjetje bo letos montiralo v novo poštno poslopje avtomatsko telefonsko centralo.

Med vsemi dejavnostmi ne smemo naposled mimo uveljavljanja turističnega gospodarstva, ki v zadnjem času seznanja z dokaj ugodnimi diagrami. Ravno turizem pa je tista dejavnost, ki je najpoprej začela zblíževati Varaždin s Ptujem, pa s Čakovcem in Ormožem. S svojimi posebnostmi je varaždinska ko-

muna privlačna in mikavna, bržkone pa še zmeraj dosti premalo izkoriščena. Z zagrebške strani vodi do Varaždina lepa cesta, ki pa ni v tolikšni meri uporabljena kot je asfaltna cesta, ki vodi iz Varaždina proti Ptuju. To je slikovita magistrala, ki se vijuga med naselji, med njivami, ob vedno vznemirljivi Dravi, ki spozna popotnika z lepotami gričevnatga in ravninskega sveta ob tej slovenski reki, ki navdušuje z eno izmed redkih, lepo ohranjenih zgodovinskih imenitnosti: z gradom Borl.

Tako je torej Varaždin mesto, ki ima svoj prostor v turističnih perspektivah Ptuja in njegovega zaledja. Je mesto, ki je samo po sebi vabljivo srečanje s starimi gradnjami iz 16. in 18. stoletja, z lepo ohranjenim starim delom mesta, s skladnostjo baročnih umetnin... Varaždin pa ni znan samo po svoji industriji — mimogrede: za tovarno »Varteks« ve pri nas vsak šolarček — ampak še tudi po svojih toplicah ob vznožju Topličke gore. Toplice so bile znane že za časa Rimljanov. Blizu 60 stopenj vroča voda, polna žvepla in fluora, je priporočljivo zdravilo za prenekatere obolenje.

Sodelovanje Varaždina v IV. tednu »Bratstva in prijateljstva« je razmeroma obširno: varaždinska komuna nastopa z učenci glasbene šole, s člani kulturno umetniških društev »Ivo Mikac« in »Sloboda«, z narodnim gledališčem »August Cesarec«, s folklornim zabavnim ansambлом »Vilko Jurec«, s svojimi tamburaši in ne na kraju s svojimi športniki, s člani avto-moto društva in gasilske zveze in s člani Mladinskega kulturno umetniškega društva »Milica Pavlič-Kata«...

OBČINSKI SINDIKALNI SVET VARAŽDIN SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM ZA MEDNARODNI DELAVSKI PRAZNIK — 1. MAJ IN ZA 20. OBLETNICO OSVOBODITVE NASE DOMOVINE TER ŽELI VSEM LJUDEM V BRATSKIH REPUBLIKAH ŠE VEČ USPEHOV V NADALJNJI GRADITVI SOCIALIZMA



Medobčinsko konferenco so na svečani seji ob otvoritvi tedna Bratstva in prijateljstva pozdravili predstavniki pionirskih organizacij štirih komun

ČAKOVEC

Na železniškem križpotju med Kotoribo in Pragerskim ter Varaždinom in Doljno Lendavo leži središče čakovske komune. V njem živi in dela okoli 10.000 prebivalcev: kraj je znan iz zgodovine, saj je bila v njem zgrajena ena prvih livarn. Znan je iz zdajšnjega časa, saj sodi s svojo razvito trikotajno industrijo med pomembnejša središča tekstilne industrije pri nas. A ne zgolj tekstilne! Čakovec je mesto in je komuna, ki ima dobro razvito kovinsko in lesno industrijo, ki ne zaostaja v rudarstvu, ki se s prehransko industrijo prilagaja ugodni prirodni osnovi za razvoj kmetijstva in živinoreje.

Industrijska proizvodnja vsebuje kar 64 odstotkov v količini splošne proizvodnje v komuni. Ta pa daje blizu sedem milijard dinarjev narodnega dohodka — ali v odnosu na prebivalca: lani 160, letos pa predvidevanjih 180 tisoč dinarjev. Delitev dohodka med gospodarskimi organizacijami in družbeno skupnostjo pušča v skladih podjetij blizu milijardo letno, kar je nedvomno solidna osnova za uvajanje moderne proizvodnje, za skokovito povečevanje

OBČINSKI SINDIKALNI SVET ČAKOVEC CESTITA ZA MEDNARODNI DELAVSKI PRAZNIK — 1. MAJ IN ZA 20. OBLETNICO OSVOBODITVE NAŠE DOMOVINE VSEM DELOVNIM LJUDEM V BRATSKI REPUBLIKI SLOVENIJI IN ŽELI VSEM OBILO USPEHA V NADALJNJEM DELU IN GRADITVI SOCIALIZMA

proizvodnih diagramov, zlasti v nekaterih proizvodnih dejavnostih: pohištvena industrija povečuje letošnja proizvodnja v odnosu na lansko z indeksom 424, prehranska industrija z indeksom 160, kovinska v livarni s 119, proizvodnja olja bo letos trikrat večja kot lani.

Izrazitejšje kot ponekde je v tej komuni gospodarjenje z gozdnim fondom. Zadeva namreč ob ravninske gozdove, ki ob tem, da dajejo letno nad 10.000 kubičnih metrov lesa za razno uporabo, omogočajo razvoj lovstva, kar pomeni nepogrešljivo pridobitev v turističnem gospodarstvu komune. 10.000 fazanov, nad 4000 divjih zajcev, 450 srnjadi je letni plen, ki ga dopuščajo gozdovi za odstrel. V tej dejavnosti je nenavadno zanimiv vsakoletni lov na divje zajce, ki jih tamkajšnji lovci love žive v mreže. Celotni lov daje nad 66 milijonov dinarjev dohodka, pri čemer velja poudariti izvoz živih zajcev in hkrati vsakoletne obiske



Udeleženci medobčinske konference pred slikovitim obzidjem starega Ptujkega gradu

tujih lovcev v ta mikavni del Hrvaške. Pa smo pri turizmu: turistično gospodarstvo je na dobri poti uveljavljanja, kljub temu, da so gostinska podjetja in komuna večkrat v zagati za sredstva, ki bi bila potrebna za izgradnjo večjih turističnih objektov. Lovski dom postaja pretesen, saj je domačin in tujih gostov iz leta v leto več. Z letos predvideno dograditvijo motela pri Letinskem mostu, z izgradnjo gostinskega objekta v Dolnjem Kraljevcu ter še z nekimi manjšimi modernizacijami že obstoječih gostišč bo komuna s predvideno milijardo dinarjev prometa lahko ustvarila z gostinsko turistično dejavnostjo nad 314 milijonov narodnega dohodka.

Tudi v primeru čakovske komune je turizem ena izmed izhodiščnih točk v sodelovanju s Ptujem, Ormožem, Varaždinom in s sosedno len-

davsko komuno. Omembe vreden je način sodelovanja, ki v primeru Čakovec — Lendava govori o izgradnji ceste, ki naj bi povezovala čakovsko komuno preko splava na Muri z lendavsko in dalje z Madžarsko.

Sodelovanje Čakovca na IV. tednu »Bratstva in prijateljstva« v Ptujju obeležuje nastop folklornih skupin Nedelišče in Prelog, RKUD »Karla Mrazoviča« M. Središče, zabavnega ansambla »Demoni«, učencev glasbene šole ter športnikov, ki se bodo pomerili z reprezentancami ostalih treh občin v šahu, malem rokometu, v streljanju z zračno puško, v Orešju pri Ptujju v športnem ribovolju, v namiznem tenisu, nogometu, odbojki, kegljanju, v spretnostni vožnji z avtomobilom, v gasilskih večerinah... Ti podatki so dovolj zgovorni za ilustracijo raznovrstnosti in množičnosti rekreacijskih in družbeno koristnih panog, ki jih čakovska komuna nikakor ne zanemara.

Pri kraju še zanimiva informacija, da okoli deset tisoč domačinov iz čakovske komune dela v različnih gospodarskih organizacijah širom po Sloveniji, a Čakovec daje letno 200 mladih v razne vajejske poklice v podjetja »onstran Drave«. Tu ni odveč ponovitev že nekajkrat zapisane misli, da ljudje iz Čakovca že dolga leta, kadar se odpravljajo na pot v našo republiko, ne rečejo »grem v Slovenijo«, ampak so si povsem udomačili izraz »grem preko Drave«.

ORMOŽ

Ormož spada med manjše komune v Sloveniji, ki so zlasti v zadnjem času doživele temeljite spremembe. Med temi je gotovo na prvem mestu razvoj nekaterih industrijskih dejavnosti, ki pomenijo za ormoško gospo-

darstvo temeljito korekturo narodnega dohodka. Med temi je le nekaj let stara tovarna »Jože Kerencič«, delovna organizacija s proizvodnjo blaga iz kovine in plastike za potrebe avtomobilske industrije. Ob tem podjetju zavzema enakovreden položaj novoustanovljen obrat »Droga« v Središču ob Dravi. Tema dvema lahko dodamo še industrijo gradbenega materiala in lesno predelovalno industrijo, oljarno v Središču in smo z naševanjem gospodarskih organizacij industrijskega obeležja pri kraju. Te organizacije so v razvoju: v odnosu na leto 1963 so dosegle za 59% večjo vrednost proizvodnje, za skoraj 3-krat so povečale investicije, zaposlile so na novo 64% več delavcev in zaznamovale 97% večjo produktivnost.

Ob industriji pa ima seveda ormoška komuna neizbrisen pečat kmetijske proizvodnje. 21 odstotkov — 300 ha — zemljišče je v družbenem sektorju, v kooperaciji z njim pa je ostalih 22 odstotkov obdelovalnih površin. Glavni proizvodi so žitarice, krompir, koruza in krompir. Ob tem pa seveda živinoreja, s katero ustvarja komuna nad 860 milijonov letnega prometa. Ob poljedelstvu in živinoreji je napoved Ormož poznani s svojimi vinogradi. 244 ha, zasajenih z vinsko trto, daje letno v povprečju 35.000 h, kar predstavlja s 87 h na hektar zadovoljivo številko.

Skopo opozorilo na značilnosti gospodarstva v komuni vodi k informaciji, da je v tej občini le nekaj nad dva tisoč ljudi zaposlenih v gospodarski, okoli 380 pa v negospodar-

TUDI OBČINSKI SINDIKALNI SVET ORMOŽ CESTITA VSEM OBCANOM IN DRUGIM DELOVNIM LJUDEM ZA 1. MAJ Z ZELJO, DA BI TUDI V PRIHODNJE DOSEGALI USPEHE V GRADITVI NOVE SOCIALISTIČNE SKUPNOSTI

šanu delovnega časa, o sistemu nagrajevanja po učinku, o odpravi kategorij najnižjih osebnih dohodkov, o problemih v kmetijstvu in podružbljanju zemlje, o kooperaciji in davčni politiki ter o razvoju industrije. Inicijator je ob preprostem dejstvu, da ima Ormož marsikaj skupnega s svojimi sosedi, s Čakovcem, Varaždinom in Ptujem.

PTUJ

Letos je Ptuj mesto v vlogi gostitelja udeležencev IV. tedna »Bratstva in prijateljstva«. Občinska skupščina je prevzela pokroviteljstvo nad to manifestacijo kulture in medsebojnega sodelovanja. Vrsta prireditelj je našla svoje mesto v samem Ptujju: začetek zaznamujemo v otvoritvi razstave slikarskih in kiparskih del znanih umetnikov iz Čakovca, Varaždina in Ptujja. Te razstavi je sledila medobčinska konferenca, nato pa so se zvrstile številne prireditve in kulturne manifestacije, ki so do dobra izpopolnile program celega tedna.

Ptujška komuna je izrazito kmetijsko proizvodna komuna. Res, tovarna glinice in aluminija »Kidričev« in še nekaj manjših industrijskih podjetij ji vsekakor daje obeležje industrijske, vendar pa je bodočnost komune predvsem v kmetijski proizvodnji. Vsekakor ne v proizvodnji zasebnih kmetovalcev, pač pa v organizirani zadrugi proizvodnji v najširšem pomenu besede. Podjetje »Perutnina« je eden izmed predstavnikov sodobno urejenega kmetijstva: s svojimi farmami, s silosi, s hladilnico in s posovalnicami predstavlja delovno organizacijo, kakršnih je pri nas le malo. Ob tej delovni organizaciji je zlasti omembe vredno sodelovanje zadrug z zasebnimi proizvajalci: v tem je zabeleženi odlični uspeh pri vzreji govedi z indeksom 147 v



Muzej narodnoosvobodilnega boja v Ptujju vselej privablja veliko število obiskovalcev

ski dejavnosti. Narodni dohodek na prebivalca bo letos dosegel 185.000 dinarjev, kar je vsekakor ugodno ob podatku, da je bil predlanski komaj 152.000 dinarjev. Ugoden premik v formiranju narodnega dohodka je osnova za odločitev občinske skupščine, da z investicijami v industrijo — nakup opreme in povečevanje skladišnih zmogljivosti, v kmetijstvo — dokončna izgradnja vinske kleti, goveje farme v Središču, obnova nasadov in nakup mehanizacije, v gostinstvu in obrti ustvari še ugodnejši položaj za formiranje narodnega dohodka.

Ormoška komuna je ena izmed štirih komun, ki že od leta 1964 sodeluje v tednu »Bratstva in prijateljstva«. Celo več: Ormož je inicijator medobčinskih pogovorov o skraj-

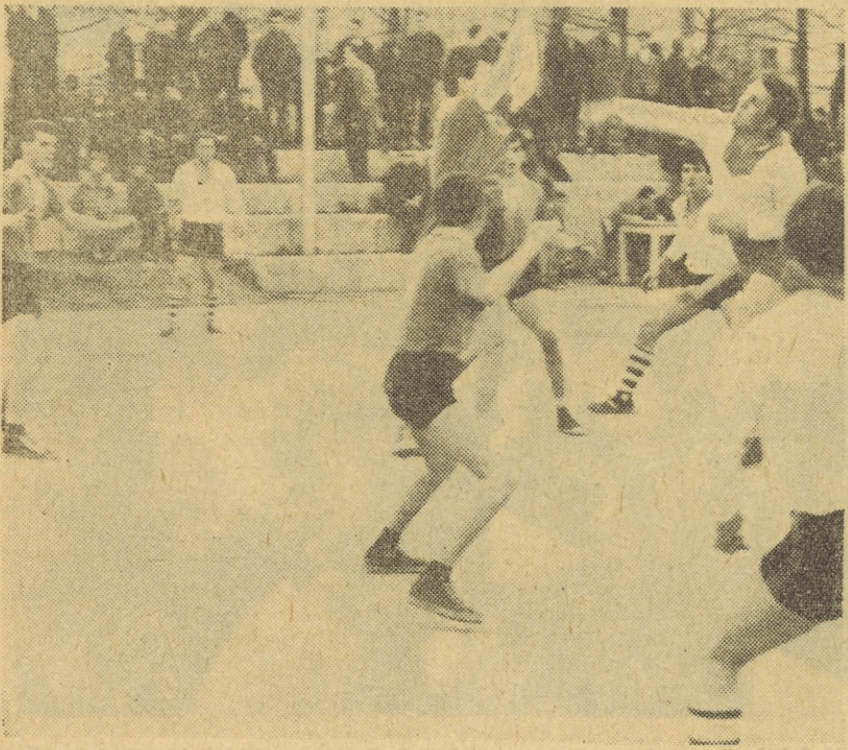
odnosu na leto 1963. Ob kooperaciji pa se močno uveljavlja prirodnost večanja kmetijskih organizacij — v Pesniški dolini in na Dravskem — Ptujskem polju — ki so samo lani pridobile na novo 980 hektarov obdelovalne zemlje. S tem, kar je vsekakor povedano le v nekaj besedah, zaznamujejo pričakovanja za 13,7 odstotka letos večji obseg kmetijske proizvodnje, pri čemer drami pozornost predvidevanje, da bo ptujška komuna dala letos domačemu in tujemu trgu nad polovico več mesa kot lani.

Ptuj je staro mesto. V tem tiči dober del njegove mikavnosti, obenem pa dokajšnja prizadevnost njegovih domačinov pri njegovem vzdrževanju. Skrb občinske skupščine za komunalno dejavnost je izrazita: za ceste, kanalizacijo, vodovodno omrežje, za elektrifikacijo je potrošila komuna lani nad 350, letos pa namerja skupno s krajevnimi skupnostmi 375 milijonov dinarjev. Med komunalnimi dejavnostmi je nedvomno zelo pomembna izgradnja vodovodnega omrežja v samem mestu in novega vodovoda Skorba—Hajdoše. Za ilustracijo: v Ptujju so bila lani opravljena dela pri izgradnji vodovoda v dolžini 320 m kot podaljšek omrežja s 63 priključki, na glavnem cevovodu dravskega vodovoda pa v dolžini nad 12 kilometrov ter z 210 priključki v skupni dolžini osmih kilometrov. S poudarkom na komunalni dejavnosti postaja Ptuj kot središče komune sodobno urejeno mesto, v katerem so združene stara arhitektura z novogradnjami, sodobna urbanistična prizadevanja s staro silhueto mesta.

V komuni živi in dela nad 65.000 prebivalcev. Lani so ustvarili 303.569 dinarjev narodnega dohodka na prebivalca, letošnja predvidevanja pa govore o 331.564 dinarjih. Takšno gibanje narodnega dohodka se seveda zrcali v investicijski potrošnji komune, ki namerja letos precejšnja sredstva v negospodarske in gospodarske dejavnosti: v trgovino bo komuna letos vložila skoraj 3-krat več sredstev kot lani, prav tako v gradbeništvo in v gozdarstvo. Z visokimi indeksi primerjave z lanskim letom sezanja družbeni plan, ki pripoveduje



Ob otvoritvi razstave o dosedanjem medobčinskem sodelovanju Ptujja, Varaždina, Čakovca in Ormoža



Tekmovanje v rokometu sodi med priljubljena športna srečanja



Sahovski turnir je nepogrešljiv v medobčinskem srečanju v tednu Bratstva in prijateljstva

o indeksu 191 pri investicijah za zdravstvo, 168 pri investicijah za socialno varstvo, 141 pri stanovanjski gradnji... Ob očitnejši skrbi komune in njenih delovnih organizacij za oblikovanje družbenega standarda pa je enako očitna zmernost investicijske politike, kar zadeva nadaljnjo rast gospodarskih organizacij v občini.

Delež industrije v ustvarjenem celotnem dohodku občine se veča iz leta v leto. Lani je odpadlo na industrijsko proizvodnjo 47 odstotkov ustvarjenega družbenega proizvoda. Fizični obseg se je v primerjavi z letom 1963 povečal v povprečju za 16,6 odstotka. Letos bo porast proizvodnje v nekaterih gospodarskih panogah še bolj vitalen: vsekakor moramo poudariti nove zmogljivosti v Tovarni glince in aluminija, v podjetju Avtooprema, v dograditvi farne brojlerjev in rekonstrukcije, ki so jih opravila številna industrijska podjetja z namenom, da odpravijo ozka grla v proizvodnih procesih. Tako so lahko nekateri letošnji plani znatno

**OBCINSKI SINDIKALNI SVET
OBCINE PTUJ ZELI VSEM
GOSTOM, KI BODO SODELOVALI V
MANIFESTACIJAH MEDOBCINSKEGA
SODELOVANJA, VSEM
OBCANOM IN DELOVNIM LJUDEM
ISKRENE CESTITKE ZA
PRAZNIK DELA — 1. MAJ IN ZA
20. OBLETNICO OSVOBODITVE
NAŠE DOMOVINE**



Konferenca za medobčinsko sodelovanje ob razpravi o organizaciji nekaterih stalnih organov konference

programov bodo izvedle sosedne komune prav v mestu ter v naseljih na območju Ptujja. Do Ptujja vodijo urejene ceste in železniška proga. Zavoljo tega je upravičeno pričakovanje, da bo mesto v teh dneh privabilo številne goste ne samo iz komun, s katerimi neposredno sodeluje v tem tednu, pač pa tudi iz sosednih komun ob Dravi in Muri.

nje ustvarilo misel o skupnem sodelovanju.

Ze naslednje leto so bili položeni temelji medobčinskemu sodelovanju med Varaždinom, Ptujem in Čakovcem. To je bil začetek organiziranega dela na področju izvajanja posameznih programov treh občinskih sindikalnih svetov. V tem letu beležimo: dve skupni seji svetov, ki predstavljata iniciativo za organizacijo tedna »Bratstva in prijateljstva«. Prvi takšen teden je bil že naslednje leto: na vseh prireditvah — bile so v Ptujju in v Kidričevem — je sodelovalo okoli 300 amaterjev, ogledalo pa si je prireditve več tisoč občanov.

Drugi teden »Bratstva in prijateljstva« je bil v Varaždinu. Ta je sprožil vprašanje: »Kako uveljaviti sodelovanje skozi vse leto in ne le v mejah tedna, oziroma srečanj sindikalnih odborov?« Sledili so rezultati: ustanovljena je bila medobčinska skupščina stalne konference občin in medobčinski odbor kot stalni organ tedna »Bratstva in prijateljstva«. To leto predstavlja pomemben mejnik v medobčinskem sodelovanju, saj v tem času spoznamo začetke takšnega sodelovanja med organizacijami Zveze borcev, Zveze mladine, delavskih univerz, posameznih gospodarskih organizacij, športnih društev...

Teden »Bratstva in prijateljstva« postane resnica. A ne zgolj teden, omejen na 7 dni. Medobčinsko sodelovanje je mnogo širše, obsega vse od srečanj delovnih organizacij do šolskih izletov otrok iz ene v sosedno

gospodarskih in družbeno političnih, kulturnih in prosvetnih organizacij, ki jo narekujejo napredek in razvoj naše celotne socialistične skupnosti.

Misel v prejšnjem odstavku pelje dalje: tiplje za iniciatorjem takšne medobčinske dejavnosti, je kažiprst na *sindikalne organizacije*, ki so z izbrusenim poslušom pravzaprav napravile prvi korak in ravno ta korak je bil odločilen!

Kratka kronika medobčinskega sodelovanja seznanja s prvimi začetki, ki segajo v leto 1960. Morda je med njimi najpomembnejše srečanje slušateljev ptujske sindikalne politične šole z delovnim kolektivom znane varaždinske tovarne »Varteks«. Najpomembnejše, saj je ravno to sreča-



Delavsko kulturno umetniško društvo »Ivo Mikac« iz Varaždina

ned lansko realizacijo, v Tovarni glince in aluminija »Boris Kidrič« za 33,4 odstotka, v tovarni Avtoopreme za 29,7 odstotka, v podjetju za popraviljanje železniških voz za 15,1 odstotka, v obratu »Elektroindustrije in splošne montaže« v Kidričevem za 18,9 odstotka ali na splošno v industrijski proizvodnji za 26,7 odstotka.

Ptuj je letos v tednu »Bratstva in prijateljstva« kot gostitelj v središču pozornosti štirih komun — ptujske, varaždinske, čakovske in ormoške. Dobršen del kulturnih in športnih

TEDEN BRATSTVA IN PRIJATELJSTVA

To je bil naslov, ki smo ga zasledili te dni v dnevnikih, ki smo ga lahko razbrali s televizijskega ekrana. Naslov je nedvomno zbudil pozornost, saj zadeva živa dogajanja v obmejnih krajih dveh republik, kar je vsekakor povsem novo poglavje v kroniki štirih komun: Ptujja, Varaždina, Čakovca in Ormoža.

Za primer: »Ljubljanski dnevnik« je prinesel na naslovni strani vest: »Manifestacija pod naslovom »Teden bratstva in enotnosti« bo trajala do 16. maja. V tem času bodo vsak dan koncerti, razstave, športna srečanja, srečanja predstavnikov Zveze borcev, mladine, pionirjev, kakor tudi predstavnikov nekaterih gospodarskih panog vseh štirih sosednih komun.«

Prvi dan tedna pa je ta časnik takole zabeležil: »Včeraj so v Ptujju odprli razstavo dokumentov o dosežanjih sodelovanju občin Ptuj, Varaždin, Ormož in Čakovec. Potlej so se sestali predstavniki družbeno političnih organizacij in občinskih skupščin, ki jih je pozdravila Lojzka Stropnik, predsednica občinske skupščine Ptuj. Ob tej priložnosti so predstavniki občin Murska Sobotna in Dolnje Lendave izrazili željo, da bi se tudi njihove komune pridružile tej manifestaciji in sodelovanju. S sestanka so poslali brzojavko predsedniku Titu, v kateri so poudarili, kako se medobčinsko sodelovanje štirih komun vedno bolj razširja.«

Radijske, televizijske in časniške vesti so informacija, ki marsikje prebuja enake interese medsebojnega sodelovanja, so ključ, ki odpira vrata v bržkone ponekje neslutene možnosti ob poudarku, da je medsebojno sodelovanje komun, občinskih



Folklorna sekcija »Seljačke sloge« iz Nedelišča ob zaključku programa



Motiv iz Ptujja: središče mesta



Na razstavi domačih umetnikov — slikarjev in kiparjev — iz vseh štirih komun

komuno. Naslednje leto — 1964 — zaznamuje še večje uspehe. Radijski postaji Varaždin in Ptuj se dogovorita o skupnem sodelovanju. Lokalni listi: Medjimurje Čakovec, Varaždinske vestji in Ptujski tednik začenejo s seznanjanjem občanov tudi o problemih sosednih komun. Uredništva so začela s pripravo skupnih radijskih oddaj, nastala je posebna številka časnika z naslovom Tjedan bratstva i prijateljstva. Ta časnik je nedvomno zanimiv in edinstven, saj je pisan v slovenskem in hrvaškem jeziku.

V tem letu se trem komunam — Ptujju, Varaždinu in Čakovcu — pridruži Ormož s pismom občinskega sindikalnega sveta, v katerem pravi: »Občinski sindikalni svet v Ormožu se v bratsko sodelovanje vključuje tudi zato, ker je občina že po svoji naravi teritorialno neposredno povezana z ostalimi tremi občinami, ki imajo v tem prijateljskem sodelovanju že tradicije in razpravljajo o mnogih gospodarskih in negospodarskih problemih, ki jih bomo skupno reševali.«

Ptujska komuna pa je zapisala v svojem statutu: »Občina Ptuj razvija sodelovanje s sosednimi občinami v socialistični republiki Hrvaški, posebno z občinama Čakovec in Varaždin, predvsem v izmenjavi izkušenj na področju gospodarstva in družbenih služb ter s krepitvijo medsebojnih stikov občinskih skupščin in njihovih organov, delovnih in drugih samoupravnih organizacij ter družbeno političnih organizacij.«

Tako smo v času IV. tedna »Bratstva in prijateljstva«. Ta seznanja z obširnimi programom kulturnih in

športnih prireditev, v katerem sodeluje na stotine domačinov iz vseh štirih komun. Prireditve imajo ob pomenu, zdaj že tradicionalnega tedna »Bratstva in prijateljstva« letos še posebno vlogo v vrsti praznovanja počastitev 20-letnice osvoboditve ter v počastitev 1. maja, mednarodnega delavskega praznika.

Prireditelji so začeli letošnji teden z otvoritvijo razstave o medsebojnem sodelovanju vseh štirih občin. Tej razstavi, ki je zanesljiv dokument nastanka, razvoja in poglobljanja medobčinskih odnosov med Varaždinom, Ormožem, Čakovcem in Ptujem, je sledila še isti dan medobčinska konferenca. Ze v prvem dnevu se je zvrstila v Ptujju vrsta prireditev: ogled muzeja ljudske revolucije, komemoracija in polaganje vencev na grobnico padlih borcev NOV ter prva športna srečanja.

Naslednji dnevi predstavljajo bogato paleto različnih manifestacij. Odprta je bila likovna razstava v dvorani na magistratu, na kateri so razstavljali svoja dela domači umetniki, slikarji in kiparji. Posebnost je bilo srečanje turističnih delavcev štirih komun, saj so interesi vseh štirih komun pri razvoju turističnega gospodarstva popolnoma enaki. Glasbene šole iz Čakovca, Ormoža, Ptujja in Varaždina so se oddolžile tednu »Bratstva in prijateljstva« s koncertom, ptujsko društvo »Svoboda« pa z organizacijo proslave 1. maja. Prireditve, kulturne manifestacije, športna in strokovna srečanja se bodo vrstile vse do 16. maja. Dobršen del prireditev bo v samem Ptujju, dobršen pa v naseljih ptujske komune vse od Borla do Kidričevega.

Če smo razbrali iz dosežanj kronike vsakoletnega tedna »Bratstva in prijateljstva« razmeroma naglo poglobljanje odnosov v medobčinskem sodelovanju štirih komun ob slovensko hrvaški meji, razbiramo iz letošnje manifestacije tega tedna, ki je po številu sodelujočih in po številu prireditev daleč pred dosežanji tedni, soliden temelj za obsežno sodelovanje vseh delovnih organizacij v štirih komunah. Celotno več: pred nami je začetek še širšega sodelovanja, saj se pridružujeta Ptujju, Varaždinu, Čakovcu in Ormožu še Murska Sobotna in Dolnja Lendava. Zanimanje sosednjih komun za sodelovanje pa je nedvomno najbolje spričevalo za dosežanje uspehe v sodelovanju štirih, je zanesljiva napotnica za bodoče, ko bomo bržkone pisali o sodelovanju šestih, morda celo večjega števila komun, ko se ne bomo zadrževali le ob tednu »Bratstva in prijateljstva«, ampak bomo seznanjali javnost z medsebojnim sodelovanjem komun na raznih področjih človekove dejavnosti — od gospodarskih do negospodarskih, od šolstva, zdravstva, komunale do skrbi za rast družbenega standarda in sploh dobrega počutja občanov. To je vsekakor cilj, ki je toliko prej dosegljiv, s kolikor večje vztrajnostjo se približujejo komune druga drugi ter zlivajo lastne interese v skupne.

Križanka

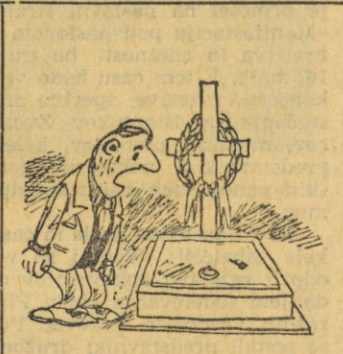
1	2	3	4	5	6
7					
8				9	10
11			12		13
14			15	16	17
18	19				
20				21	22
23			24	25	
26		27		28	
		29	30		
31					

Vodoravno: 1. stopnja tiskarskih črk, 7. vaditi, vežbati, 8. divja žival, 9. pretres, 11. nevestino premoženje, 13. začetnici imena in priimka enega izmed voditeljev socialističnega gibanja v Srbiji pred prvo svetovno vojno (1880—1914), 14. veznik, 15. pisarniška potrebščina, 17. mazač, ranocelnik, 18. muza ljubezenskega pesništva, 20. prilikav konj, 21. reka v Sibiriji, 23. otok blizu Zadra, 24. streha nad odprtim ognjiščem (množ.), 26. kradljivci, 28. grški bog podzemlja, podzemlje, 29. nadstropje, 31. strasten, slep privrženec.

Navpično: 1. azijski narod, 2. ozvezdje, 3. del drevesa, 4. samoglasnik in soglasnik, 5. mesto v Srbiji, 6. služabnik starorimskih oblastnikov, 10. reka na Poljskem, 12. mesto in pristanišče v Bački, na levi obali Donave, 16. okrajšano rmoško ime, 17. mitološki bog gozdov, rastlinstva in pastirjev, 18. nagrobni napis, 19. cvet, 21. lesena obloga (množ.), 22. neumnež, tepec, 25. okrasni kamen, 27. barva obraza, polt, 30. kazalni zaimek.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. erinije, 8. Maribor, 9. aval, -e, 10. Jan, 11. kum, 13. L(ev) Nikolajević, 14. turi, 15. Marat, 16. etamin, 18. komar, T, 20. Oger, 21. ki, 22. no, 23. vol, 24. Otavice, 27. malarin.



ODKRITO

— Rad bi ti, končno, povedal, kaj pravzaprav mislim o tebi!

Letalsko podjetje »Adria avio-promet«, ki se je zadnja leta specializiralo predvsem za čarterske polete, s katerimi, kot bomo videli, v veliki meri prispeva k intenzivnejšemu razvijanju našega turizma in je s tem doseglo tudi lep posreden kakor tudi neposreden devizni pritek — je začelo letošnje poslovno leto z vrsto najrazličnejših aranžmajev in bogatim programom svojih čarterskih poletov. Medtem ko je pripeljalo lani našim hotelom v Sloveniji in na Jadranski obali 21.000 zahodnoevropskih turistov, opravilo 4000 ur letenja in prevozilo 104 milijone potniških kilometrov — planira letos že 5000 ur letenja in 124 milijonov 765 tisoč potniških kilometrov. Adria avio-promet bo letos pripeljal s svojimi štirimi štirimotornimi letali tipa DC-6 samo iz Zahodne Evrope 34.000 turistov, za kar je s poslovnimi partnerji iz inozemstva že sklenil pogodbe. Če računamo, da bodo ti turisti bivali v naši državi po 14 dni povprečno, bodo s tem realizirali v naših letoviščih 476.000 nočitev ali 4 milijone 760 tisoč dolarjev.

Tolikšen prispevek enega samega letalskega prevoznika jugoslovanskega turističnemu gospodarstvu vsekakor zasluži pozornost. Če računamo samo neposredni devizni pritek podjetja, ki ga realizira s svojimi storitvami, se bo ta letos povečal za



»ADRIA AVIOPROMET« prispeva k razvijanju inozemskega turističnega prometa

skoraj 200.000 dolarjev in dosegel po predvidevanjih blizu 2 milijona 400 tisoč dolarjev. Če pa k temu pristejemo še devizni pritek, ki ga bodo ustvarili potniki Adria avio-prometa v hotelih in drugod, se bo celotni devizni dohodek, ki ga bo posredno in neposredno ustvaril našemu gospodarstvu — povečal od lanskih 5 milijard 269.000.000 dolarjev na 7 milijonov 160 tisoč v letošnjem letu.

V celoti bo letalsko podjetje Adria avio-promet povečalo obseg svojega poslovanja v letošnjem letu za blizu 25 odstotkov. S prvim poletom 80 holandskih turistov v Dubrovnik, na dan 22. marca, je odprlo svojo letošnjo sezono, 12. aprila so začela njegova letala s prvimi poletji iz Anglije, 3. maja pa bodo začeli prevažati pot-

nike še iz drugih delov Evrope. To pa seveda še ni vse. Adria avio-promet bo letos tudi skorajda podvojił število letov na relaciji Jugoslavija—Severna Amerika, ki se jih bodo posluževale predvsem naše izseljenjske organizacije, ravno tako pa tudi številni jugoslovanski potniki, ki nameravajo obiskati Združene države.

Čarterski poleti za turistične namene zajemajo tri petine celotne dejavnosti Adria avio-prometa. Razen tega je namreč to podjetje pred tremi leti odprlo tudi redno linijo — sprva štirinajstdnevno, pozneje tedensko — z Alžirijo. S tem je postala Jugoslavija prva država, ki je vzpostavila s to deželo po njeni osvoboditvi redno letalsko zvezo. Od leta 1962 do sred-



marca letos so opravila letala »AA« na tej liniji 72 poletov, prepeljala 5986 potnikov in več kot 87 ton tovora. Ta linija pa ni pomembna samo zato, ker predstavlja edino neposredno zvezo med Alžirijo in Jugovzhodno Evropo, ampak predvsem zato, ker omogoča in olajšuje reden potek številnih poslov in aranžmajev,

ki jih imajo jugoslovanska podjetja v Alžiriji, kjer dela več sto naših strokovnjakov.

Slike predstavljajo: Prve alžirske turiste, ki jih je podjetje »AA« prepeljalo v Jugoslavijo in vrnitev članov ljubljanske Opere z gostovanja po Sovjetski zvezi.



Spored RTV Ljubljana za teden od 6. do 12. maja 1965

ČETRTEK 6. MAJA	PETEK 7. MAJA	SOBOTA 8. MAJA	NEDELJA 9. MAJA	PONEDELJEK 10. MAJA	TOREK 11. MAJA	SREDA 12. MAJA
5.00—8.00 Dobro jutro! — 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — Zastave v soncu — 9.25 O goskici, ki se je učila peti (glasbena pravljica) — 9.41 Slovenske narodne pojete Ileana Brautuž in Miro Kerčjak — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Opoldanski divertimento — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Odlomki iz francoskih oper — slovenski izvedbi — 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Pihalna godba Zagrebske vojne oblasti — 15.40 Literarni sprehod — 17.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtek večer — domači pesmi in napevki — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nočturno — 22.10 Povepke vs vrstijo — 23.05 Novejša glasba z domačimi in tujnimi izvajalci — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.	5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00 —6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Radovan Gobec: Njegovo ime je legenda, kantata. Zbor Slovenske filharmonije — 8.40 Melodije za razvedrilo — 8.55 Pihalni tednik — 9.25 Pihalna godba RTV Ljubljana — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Novi in stari posnetki Komornega zbora RTV Ljubljana — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Arije iz oper Wolfganga Amadeusa Mozarta — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Janez Menart: Kurirček — 14.35 Čajanka ob stari glasbi — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Domače viže — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 16.40 Blaz Arnič: Gozdovi pojo, simfonični pesnitev — 17.00 Prenos svečanosti ob otvoritvi spomeniškega parka s spomenikom Boljke in Kalina padlim borcem in talcem na Zalah v Ljubljani — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Simfonična dela slovenskih skladateljev — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtek večer — domači pesmi in napevki — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nočturno — 22.10 Povepke vs vrstijo — 23.05 Novejša glasba z domačimi in tujnimi izvajalci — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.	5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00 —6.10 Jutranji radijski dnevnik — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 8.05 Mariborski ženski vokalni kvintet pred mikrofonom — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — Janez Menart: Kurirček — 9.25 Mladi glasbeniki glasbenih šol pred mikrofonom — 9.45 pesmi o delu — 10.00 Rezervirano za prenos zbora samoupravljavcev iz dvorane v Tivoliju v Ljubljani — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Domače viže za sobotno popoldne — 12.30 Pomladanske pesmi Pavla Sivca in Matije Tomca — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Iz baletov Ohridska legenda in Letovo srce — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Poje Partizanski invalidski pevski zbor — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odlomki iz oper jugoslovanskih avtorjev — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 »Zdaj zaori pesem o svobodi« — 21.00 Zaplešite z nami! — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.	6.00—8.00 Dobro jutro! — 6.05 —6.10 Poročila in dnevni koledar — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 8.00 Rezervirano za prenos parade iz Beograda — 10.00 Glasbeni program — 11.00 Rezervirano za prenos svečane seje Sabora iz Beograda — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Čestitke za dan zmage — 14.00 V svetu opernih melodij — 15.05 Melodije v godalih — 16.00—19.00 Nedeljsko športno popoldne — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice —	6.00—8.00 Dobro jutro! — 6.05 do 6.10 Poročila in dnevni koledar — 8.00 Mladinska radijska igra, pevsko tekmovanje zajcev na Goljavi — 8.51 Glasbena medigra — 9.05 Za vsakogar nekaj iz opernega sveta — 10.00 Dopoldanski koncert lahke in zabavne glasbe — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Lepe melodije iz solistične in orkestralne glasbe — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Zborovske skladbe iz čitalniške dobe poje Ljubljanski komorni zbor — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Humoreska tega tedna — 17.20 Za prijetno popoldne — 18.00 Iz cikla Moja domovina Bedricha Smetane — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Izbrali smo za vas — 20.20 Marina Mdivani, pianistka iz Moskve — Posnetek javnega koncerta z dne 12. marca 1965 — 22.10 Od popevke do popevke — 23.05 Literarni nočturno — 23.15 Jazz orkesteri vam igrajo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.	6.00—8.00 Dobro jutro! — 6.05 do 6.10 Poročila in dnevni koledar — 8.05 Veseli planšarji in ansambel Pavla Kosca — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Zaključni prizor I. dej. opere Pirkova dama — 9.45 Četrtek ure s plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Vaclav Kucera s svojim ansambliom izvaja južnoameriške pesmi — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — Kličemo VOSHOD II — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 V terek za svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Concert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Pol ure z majhnimi zabavnimi ansambli iz studia 14 — 18.45 Na mednarodnih križpotih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Majhen recital baritonista Marcela Ostaševskega — Pri klavirju Zdenka Lukec — 20.20 Radijska igra — 21.20 Serenadni večer — 22.10 Ljubiteljem popevk — 23.05 Četrtek ure z ljubljanskim jazz ansambliom — 23.20 Skupni program JRT — Studio Ljubljana — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.	6.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00 do 6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Veseli planšarji in ansambel Pavla Kosca — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Zaključni prizor I. dej. opere Pirkova dama — 9.45 Četrtek ure s plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Melodije za razvedrilo — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Iz malo znanih Verdijevih oper — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Slovenske, dalmatinske in makedonske narodne pesmi v prirezi Rada Simonitija — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena ustvarjalnost v dvestih letih od 1945 do 1965 pri Slovencih — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in po svetu — 18.15 I. fonoteke Radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Poje zbor Brajša-Rašan iz Pule — 20.20 Tako pojo in igrajo v Budimpešti — 20.40 Ambrose Thomas: Mignon, radijska priredba opere — 22.10 Povepke vs vrstijo — 23.05 Literarni nočturno — 23.15 Jazz s plošč — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.